

3/3

11.

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

תיק מס'

משרד _____

ב"ק/ר רפ"א גלון/13/1
אקטובר 1994

תיק מס' _____

מחלקה _____

א' מדיני - ביקור ראש-הממשלה בלונדון

א-7757/3

R000330a

08/12/2020 תאריך הדפסה 2-111-3-6-7

- סודי -

ט' בחשוון התשנ"ה
14 באוקטובר 1994

מ.ל.
ד"ר ד"ר ג'ס' 17/10
מ.ל.

ל
17/10

אל: ראה"מ
מנכ"ל

מאת: ס/ היועץ המדיני

תיק ביקור ראש הממשלה בלונדון
18-19 לאוקטובר, 1994

1. נושאים מוצעים לשיחה - לקראת הפגישה עם ראה"מ בריטניה
יום ג', 18 לאוקטובר, שעה 17:30

2. בריטניה - ישראל: יחסים בילטרליים - סקירה במגוון חתכים
ביקור ראה"מ בלונדון - סקירת רקע של השגריר
המימד הבטחוני - רקע ותמונת מצב
המימד הכלכלי
פרוק נשק
ארגונים בינלאומיים

3. בריטניה - סקירות: נתוני יסוד
פנים
מדיניות חוץ
מרכיבים נוספים

4. בריטניה - מזה"ת: מעורבות בריטניה בתהליך השלום הרב צדדי
בריטניה, מדינות ערב והפלסטינים
בריטניה - אירן

5. שונות: תוכנית הביקור
פמליה
יהדות בריטניה
חליבור - מנהיג ועמדות

נקודות לשיחה - שיחות רה"מ רבין
עם רה"מ בריטניה והצמרת הבריטית

כללי ומדיני

1. תהליך השלום:

א. להביע באוזני המארחים את צפייתנו להגברת מעורבות בריטניה בתהליך. ההתפתחויות המשמעותיות במכלול תהליך השלום מחזקות את הצורך בשת"פ אזורי, ומהוות פוטנציאל כלכלי לחברות וגופים בריטיים, להשיג דריסת רגל באזור. לכן, מוצע כי הממשלה הבריטית תאפשר גיבוי לעסקים פרטיים דרך ביטוח סחר חוץ ממשלתי.

ב. השתתפות בפרופיל גבוה בועידה
הכלכלית בקזבלנקה תתרום בכיוונים
אלה.

ג. לעודד את הבריטים לרמת מעורבות
קונקרטיית יותר, כגון: מעורבות
בפרוייקט תחבורה עיקרי, כמו חיבור
גוש עזה - גוש דן, נושא שהצרפתים
והנציבות מעוניינים בו, אך ניתן
לפצלו לנושאים: תשתית מסילות,
תקשורת, תחנות וכו'.

וכמו"כ מעורבות בפרוייקטים של מים
ואיכות סביבה, כמו מיחזור מי
שופכין, באפיק פעילות מקביל לנושא
ההתפלה.

2. הבעת סיפוק מההתקדמות ביחסים
הבילטרליים:

בשנה האחרונה אנו עדים לשיפור משמעותי
ביחסים:

א. במאי 1994 בוטל האמברגו על יצוא
נשק לישראל. התחיל דו-שיח יותר
אינטנסיבי בין גורמי בטחון
ישראליים ובריטיים. ביקורו הרשמי
של הרמטכ"ל אהוד ברק באנגליה
(2-8.10) החמימות בה התקבל והיקף
הנושאים שכוסו בביקורו היוו ביטוי
לכך. בשיחה עם שר ההגנה ריפקינד
העלה הרמטכ"ל את נושא ה"פופאי"
והתשובה היתה שאין כל מניעים
פוליטיים שימנעו את קניית טיל
ה"פופאי" והשאלה היא רק של איכות

ומחיר מול הצעות אחרות. (להרחבה
ראה: המימד הבטחוני).

ב. הקמת קרן משותפת ישראלית בריטית
למחקר. זכרון הדברים בנושא הקרן
נחתם ביוני 1994. בביקורו של שר
המדע הבריטי דוד האנט בארץ הותוו
קווים להפעלתה. עד כה הגיעו כ- 50
בקשות לשיתוף פעולה מדעי לקרן.

ג. ב- 1994 הוקמה גם הקרן הבריטית
הראשונה להשקעות בישראל על סך 100
מיליון ליש"ט שהיוותה איתות ברור
לסיטי שכדאי להשקיע בישראל. הסרת
החרם המשני והשלישוני תקל על
המגעים עם אותם גורמים שחששו
מפגיעה בסחר עם ארצות ערב.

3. הסכנה העירקית, הסכנה האירנית
והפונדמנטליזם האיסלמי הקיצוני:

א. ישראל תומכת בעמדת ארה"ב כלפי אירן ועירק המשתקפת ב"מדיניות הבלימה הכפולה". טוענת שהדיאלוג הביקורתי כלפי אירן בו דוגלות מדינות הקהילה איננו יעיל.

ב. ישראל מעודדת מהתגובה הנחושה של הבריטים כלפי תוקפנותו של סאדם חוסיין.

ג. ישראל רואה בפונדמנטליזם האיסלמי והטרור הקיצוני הכרוך בו (הגרעין ומקור ההשראה מצויים באירן) סכנה גדולה ביותר לעתיד האזור ולתהליך השלום.

4. המו"מ שלנו עם הקהילה האירופית:

א. ניתן להביע קורת רוח מעובדה שאחרי לבטים רבים החליטה בריטניה לתמוך בשיתוף פעולה מדעי מלא בינינו לאיחוד האירופי על פי דרישתנו ולפי המתכונת שהומלצה ע"י הנציבות. תמיכה זו באה לידי ביטוי באישור המנדט למו"מ ב- 29 בספטמבר.

ב. להדגיש חשיבות תמיכת בריטניה במו"מ שלנו על הסכם כלכלי חדש עם האיחוד האירופי (אם כי יש להניח שעלולים להתעורר חילוקי דעות בדבר פרטים).

ההיבט הבטחוני

1. לברך על ההתחממות שחלה ביחסים הבטחוניים בין שתי המדינות, הבאה לידי ביטוי בביקור שה"ג בישראל, ביקור הרמטכ"ל ומח"א בבריטניה וביטול האמברגו הבריטי על מכירת נשק וציווד צבאי לישראל.

2. לברך על ההחלטה להרחבת הביקורים ההדדיים של קצינים בכירים בשני הצבאות.

3. להציע הידוק הקשרים בין התעשיות הבטחוניות של שתי המדינות באמצעות ביקורים הדדיים וסמינרים ולבקש תמיכת שר ההגנה בצעדים שנוקטים סיב"ט ו- DESO (הסיב"ט הבריטי) למציאת תחומי

שת"פ תעשייתים בין המדינות ולהכרות
הדדית של התעשיות.

4. להדגיש את הענין שיש לנו לקדם את
היצוא הבטחוני הישראלי לבריטניה.
בהקשר זה מגלים הבריטים עניין בטילי
אוויר קרקע "פופאי", מזל"טים ובטילי
נ"ט. להביע תקווה כי בריטניה תבחר
ב"פופאי" בתחרות המתקיימת.

5. להציע קידום שת"פ בתחום הלוחמה בטרור.
(משה"ח הבריטי בלם עד כה שת"פ בתחום
זה).

6. לעדכן את שה"ג לגבי תהליך השלום
במזה"ת. להעלות את דאגות ישראל מהחרפת
מירון החימוש האזורי, ובעיקר
הצטיידותן של מדינות ראדיקליות

(סוריה) במערכות טק"ק ובנשק ב"כ.
הצטיידות הטומנת בחובה סיכונים נוספים
לישראל וליציבות האזורית. אנו מקווים
לכן, כי בריטניה תמשיך להתנגד להסרת
האמברגו על סוריה מצד הקהילה
האירופאית.

7. להציג היבטים בטחוניים הקשורים למימוש
הסכם אזח"ע ויריחו - בריטניה היא אחת
המדינות התורמות להקמת המשטרה
הפלסטינית (בציוז והדרכה).

8 יונה

נקודות לשיחה - שיחות רח"מ רבין עם רח"מ בריטניה והצמרת הבריטית

כללי ומדיני

1. תהליך השלום:

א. להביע באוזני המארחים את צפייתנו להגברת מעורבות בריטניה בתהליך. ההתפתחויות המשמעותיות במכלול תהליך השלום מחזקות את הצורך בשת"פ אזורי, ומהוות פוטנציאל כלכלי לחברות וגופים בריטיים, להשיג דריסת רגל באזור. לכן, מוצע כי הממשלה הבריטית תאפשר גיבוי לעסקים פרטיים דרך ביטוח סחר חוץ ממשלתי.

ב. השתתפות בפרופיל גבוה בועידה הכלכלית בקזבלנקה תתרום בכיוונים אלה.

ג. לעודד את הבריטים לרמת מעורבות קונקרטית יותר, כגון: מעורבות בפרוייקט תחבורה עיקרי, כמו חיבור גוש עזה - גוש דן, נושא שהצרפתים והנציבות מעוניינים בו, אך ניתן לפצלו לנושאים: תשתית מסילות, תקשורת, תחנות וכו'.

וכמו"כ מעורבות בפרוייקטים של מים ואיכות סביבה, כמו מיחזור מי שופכין, באפיק פעילות מקביל לנושא ההתפלה.

2. הבעת סיפוק מההתקדמות ביחסים הבילטרליים:

בשנה האחרונה אנו עדים לשיפור משמעותי ביחסים:

א. במאי 1994 בוטל האמברגו על יצוא נשק לישראל. התחיל דו-שיח יותר אינטנסיבי בין גורמי בטחון ישראליים ובריטיים. ביקורו הרשמי של הרמטכ"ל אהוד ברק באנגליה (2-8.10) החמימות בה התקבל והיקף הנושאים שכוסו בביקורו היוו ביטוי לכך. בשיחה עם שר ההגנה ריפקינד העלה הרמטכ"ל את נושא ה"פופאי" והתשובה היתה שאין כל מניעים פוליטיים שימנעו את קניית טיל ה"פופאי" והשאלה היא רק של איכות ומחיר מול הצעות אחרות. (להרחבה ראה: המימד הבטחוני).

ב. הקמת קרן משותפת ישראלית בריטית למחקר. זכרון הדברים בנושא הקרן נחתם ביוני 1994. בביקורו של שר המדע הבריטי דוד האנט בארץ הותוו קווים להפעלתה. עד כה הגיעו כ- 50 בקשות לשיתוף פעולה מדעי לקרן.

ג. ב- 1994 הוקמה גם הקרן הבריטית הראשונה להשקעות בישראל על סך 100 מיליון ליש"ט שהיוותה איתות ברור לסיטי שכדאי להשקיע בישראל. הסרת החרם המשני והשלישוני תקל על המגעים עם אותם גורמים שחששו מפגיעה בסחר עם ארצות ערב.

3. הסכנה העירקית, הסכנה האירנית והפונדמנטליזם האיסלמי הקיצוני:

- א. ישראל תומכת בעמדת ארה"ב כלפי אירן ועירק המשתקפת ב"מדיניות הבלימה הכפולה". טוענת שהדיאלוג הביקורתי כלפי אירן בו דוגלות מדינות הקהילה איננו יעיל.
- ב. ישראל מעודדת מהתגובה הנחושה של הבריטים כלפי תוקפנותו של סאדם חוסיין.
- ג. ישראל רואה בפונדמנטליזם האיסלמי והטרור הקיצוני הכרוך בו (הגרעין ומקור ההשראה מצויים באירן) סכנה גדולה ביותר לעתיד האזור ולתהליך השלום.

4. המו"מ שלנו עם הקהילה האירופית:

- א. ניתן להביע קורת רוח מעובדה שאחרי לבטים רבים החליטה בריטניה לתמוך בשיתוף פעולה מדעי מלא בינינו לאיחוד האירופי על פי דרישתנו ולפי המתכונת שהומלצה ע"י הנציבות. תמיכה זו באה לידי ביטוי באישור המנדט למו"מ ב- 29 בספטמבר.
- ב. להדגיש חשיבות תמיכת בריטניה במו"מ שלנו על הסכם כלכלי חדש עם האיחוד האירופי (אם כי יש להניח שעלולים להתעורר חילוקי דעות בדבר פרטים).

ההיבט הבטחוני

1. לברך על ההתחממות שחלה ביחסים הבטחוניים בין שתי המדינות, הבאה לידי ביטוי בביקור שה"ג בישראל, ביקור הרמטכ"ל ומח"א בבריטניה וביטול האמברגו הבריטי על מכירת נשק וציד צבאי לישראל.
2. לברך על ההחלטה להרחבת הביקורים ההדדיים של קצינים בכירים בשני הצבאות.
3. להציע חידוק הקשרים בין התעשיות הבטחוניות של שתי המדינות באמצעות ביקורים הדדיים וסמינרים ולבקש תמיכת שר ההגנה בצעדים שנוקטים סיב"ט ו- DESO (הסיב"ט הבריטי) למציאת תחומי שת"פ תעשייתיים בין המדינות ולהכרות הדדית של התעשיות.
4. להדגיש את העניין שיש לנו לקדם את היצוא הבטחוני הישראלי לבריטניה. בהקשר זה מגלים הבריטים עניין בטילי אויר קרקע "פופאי", מזל"טים ובטילי נ"ט. להביע תקווה כי בריטניה תבחר ב"פופאי" בתחרות המתקיימת.

5. להציע קידום שת"פ בתחום הלוחמה בטרור. (משה"ח הבריטי בלם עד כה שת"פ בתחום זה).

6. לעדכן את שה"ג לגבי תהליך השלום במזה"ת. להעלות את דאגות ישראל מהחרפת מירוץ החימוש האזורי, ובעיקר הצטיידותן של מדינות ראדיקליות (סוריה) במערכות טק"ק ובנשק ב"כ. הצטיידות הטומנת בחובה סיכונים נוספים לישראל וליציבות האזורית. אנו מקווים לכן, כי בריטניה תמשיך להתנגד להסרת האמברגו על סוריה מצד הקהילה האירופאית.

7. להציג היבטים בטחוניים הקשורים למימוש הסכם אזח"ע ויריחו - בריטניה היא אחת המדינות התורמות להקמת המשטרה הפלסטינית (בציוד והדרכה).

ג. נקודות לשיחה

(1) תהליך השלום:

א. להביע באוזני המארחים את צפייתנו בהגברת מעורבות בריטניה בתהליך. ההתפתחויות המשמעותיות במכלול תהליך השלום מחזקות את הצורך בשת"פ איזורי, ומהוות פוטנציאל כלכלי לחברות וגופים בריטניים, להשיג דריסת רגל באיזור. לכן, מוצע כי הממשלה הבריטית תאפשר גיבוי לעסקים פרטיים דרך ביטוח סחר וזוץ ממשלתי.

ב. השתתפות בפרופיל גבוה בועידה הכלכלית בקזבלנקה תתרום בכיוונים אלה.

ג. לעודד את הבריטים לרמת מעורבות קונקרטית יותר, כגון: מעורבות בפרויקט תחבורה עיקרי, כמו חיבור הכרתי גוש עזה - גוש דן, נושא שהצרפתים והנציבות מעוניינים בו, אך ניתן לפצלו לנושאים: תשתית מסילות, תיקשורת, תחנות וכו'.

וכמו"כ מעורבות בפרויקטים של מים ואיכות סביבה, כמו מיחזור מי שופכין, באפיק פעילות מקביל לנושא ההתפלה.

(2) הבעת סיפוק על ההתקדמות ביחסים הבילטרליים:

בשנה האחרונה אנו עדים לשיפור משמעותי ביחסים - א. במאי 1994 בוטל האמברגו על יצוא נשק לישראל. התחיל דו-שיח יותר אינטנסיבי בין גורמי בטחון ישראליים ובריטיים. ביקורו הרשמי של הרמטכ"ל אהוד ברק באנגליה (8.10-2) התמימות בה התקבל והיקף הנושאים שכוונו בביקורו הורו ביטוי לכך. בשיחה עם שר ההגנה ריפקינד העלה הרמטכ"ל את נושא הפופאי והתשובה היתה שאין כל מניעים פוליטיים שימנעו את קניית טיל הפופאי והשאלה היא רק של איכות ומחיר מול הצעות אחרות.

ב. הקמת קרן משותפת ישראלית בריטית למחקר. זכרון הדברים על הקרן נחתם ביוני 1994. בביקורו של שר המדע הבריטי דוד האנט בארץ הותוו קווים להפעלתה עד כה הגיעו כ-50 בקשות לשיתוף פעולה מדעי לקרן.

ג. ב-1994 הוקמה גם הקרן הבריטית הראשונה להשקעות בישראל על סך 100 מליון ליש"ט שהיוותה איתות ברור לסיטי שכדאי להשקיע בישראל. הסרת החרם המשני והשלישוני תקל את המגעים עם אותם גורמים שחששו מפגיעה בסחרם עם ארצות ערב.

(3) הסכנה העירקית, הפונדמנטליזם:

א. ישראל תומכת בעמדת ארה"ב כלפי אירן ועירק "מדיניות הבלימה הכפולה". טוענת שהדיאלוג הביקורתי כלפי איראן בו דוגלות מדינות הקהילה איננו יעיל.

ב. ישראל מעודדת מהתגובה הנחושה של הבריטים כלפי תוקפנותו של סדאם חוסיין.

ג. ישראל רואה בפונדמנטליזם האיסלמי את הסכנה הגדולה ביותר לעתיד
האיזור ולתהליך השלום.

(4) המו"מ שלנו עם הקהיליה האירופית:

א. ניתן להביע קורת רוח מהעובדה שאחרי לבטים רבים החליטה בריטניה
לתמוך בשיתוף פעולה מדעי מלא בינינו לאיחוד האירופי על פי
דרישתנו ולפי המתכונת שהומלצה ע"י הנציבות. תמיכה זו באה לידי
ביטוי באישור המנדט למו"מ ב-29 בספטמבר.

ב. בריטניה תומכת במו"מ שלנו על הסכם כלכלי חדש עם האיחוד
האירופי אם כי יש להניח שעלולים להתעורר חילוקי דעות בדבר
פרטים.

נושאים מומלצים לשיחה

הימ"ד הבטחון

1. לברך על החתממות שחלה ביחסים הבטחוניים בין שתי המדינות, הבאה לידי ביטוי בביקור שח"ג בישראל, ביקור הרמטכ"ל ומח"א בבריטניה וביטול האמברגו הבריטי על מכירת נשק וציוד צבאי לישראל.
2. לברך על החלטת החרבת הביקורים ההדדיים של קצינים בכירים בשני הצבאות.
3. לחצוץ הידוק הקשרים בין התעשיות הבטחוניות של שתי המדינות באמצעות ביקורים הדדיים וסמינרים ולבקש תמיכת שר החגנה בצעדים שנוקטים סיב"ט ו-DESO (חסיב"ט הבריטי) למציאת תחומי שת"פ תעשייתיים בין המדינות ולחכרות הדדית של התעשיות.
4. להדגיש את העניין שיש לנו לקדם את היצוא הבטחוני הישראלי לבריטניה. בחקשר זה מגלים הבריטים עניין בטילי אוויר קרקע "פופאי", מזל"טים ובטילי נ"ט. לחצוץ תקווה כי בריטניה תבחר "בפופאי" בתחרות המתקיימת.
5. לחצוץ קידום שת"פ בתחום חלוחמה בטרור. (משח"ח הבריטי בלם עד כה שת"פ בתחום זה).
6. לעדכן את שח"ג לגבי תהליך השלום במזה"ת. להעלות את דאגות ישראל מהחרפת מירוצי החימוש האזורי, ובעיקר הצטיידותן של מדינות ראדיקליות (סוריה) במערכות טק"ק ובנשק ב"כ. הצטיידות חטומנת בחובה סיכונים נוספים לישראל וליציבות האזורית. אנו מקווים לכן, כי בריטניה תמשיך להתנגד להסרת האמברגו על סוריה מצד הקהילה האירופאית.
7. לחצוץ חיבטים בטחוניים חקשורים למימוש הסכם אזח"ע ויריחו - בריטניה היא אחת המדינות התורמות לחקמת המשטרה הפלסטינית (בציוד וחדרכה).

בחודשים האחרונים היינו עדים לזו שיח רצוף וידידותי בין שתי המדינות עם שיפור מסויים בתחום המעשי. שיחת רה"מ עם מיג'ור בלונדון; פגישות שה"ח עם הירד בניו-יורק ובעת ביקור הירד בארץ בינואר 1994; ביקור סגן שה"ח בלונדון במאי 1994 הוסיפו מימד חשוב לדיאלוג. עמדת התקשורת הבריטית כלפי ישראל משקפת את השיפור. מאידך הבריטים לא מסכימים לדיאלוג בילטרלי ממוסד בין משרדי החוץ. ב-30.10 יגיע לכאן הנסיך פיליפ אורח ראשון מבית המלוכה הבריטי.

א. הסרת האמברגו על יצוא נשק לישראל

חתימת הסכם קהיר והכרזת רה"מ בכנסת שאין לנו כל תביעות טריטוריליות מלבנון סיעו בהסרת האמברגו על יצוא נשק לישראל. ביטול האמברגו במאי השנה, האיץ מספר תהליכים חשובים בשטח הבטחוני כגון ביקורים של אנשים ממערכת הבטחון הבריטית בארץ; שיפור תנאי התחרות שלנו על מכירת טיל הפופאי בבריטניה. מגמות אלה ילכו ויתחזקו בביקור הרמטכ"ל בבריטניה באוקטובר ובביקור ראשון של שר הגנה בריטי מלקולם ריפקינד בארץ, המתוכנן לנובמבר 1994.

ב. הקמת קרן משותפת למחקר

ב-23 ביוני נחתם זכרון דברים בין שרת המדע של ישראל ושר המדע (לשעבר) של בריטניה וולדגרייב על הקמת קרן משותפת למחקר מדעי וטכנולוגי. הקרן תעסוק בין היתר במחקר בתחומים הכאים, ביוטכנולוגיה, אלקטרו-אופטיקה וליזורים, וביולוגיה מוליקולרית. היא תהווה ללא ספק מוקד להגברת הפעילות המדעית בין שתי המדינות.

ג. עמדת בריטניה כלפי המו"מ עם הקהילה

בריטניה תומכת בשיפור ההסכם שלנו עם האיחוד האירופי. כאשר למנדט על מו"מ להסכם מו"פ עם הקהילה, הסירה בריטניה את התנגדותה להצטרפותנו המלאה לתכניות המו"פ.

ד. כלכלה, מסחר ותיירות

השנה הוקמה לראשונה קרן להשקעות בישראל על סך 100 מליון ליש"ט. חשיבותה של הקרן בכך שאותה לסיטי כי ישראל היא שוק טוב להשקעות ולעסקים ותרמה להגברת ההתענינות באפשרויות השקעה בארץ. מספר המשלחות של בנקים וחברות ביטוח שיצא לארץ עלה בצורה ניכרת. בנקים בריטיים משמשים כיועצים להפרטה של חברות ישראליות. קיימת גם התענינות בהשתלבות בפיתוח אזורי עם ההתקדמות בתהליך השלום.

בחמשת החודשים ינואר-מאי 1994 גדל הייצוא הישראלי לבריטניה בכ-10 אחוז לעומת התקופה המקבילה ב-1993 והסתכם ב-243.7 מליון ליש"ט. בתקופה המקבילה עלה היבוא מבריטניה ב-26 אחוז והסתכם ב-453.7 מליון ליש"ט.

בתקופה הנדונה היינו עדים לעליה של 11 אחוז בתיירות לישראל שוב בהשוואה לתקופה המקבילה אשתקד. בתוך מספר זה כלול גידול של 34 אחוז בתיירות לאילת.

ה. החרם הערבי

ב-4 במאי קרא הירד בפרלמנט לביטול החרם. בריטניה תמכה בהכללת קריאה דומה בהודעה המשותפת של ה-G-7 בנפולי. השפעת החרם פוחתת אולם עלינו להמשיך להיאבק לביטולו המלא. הנושא ימשיך להיות במוקד הפעילות שלנו בלונדון.

מאת: השגריר, לונדון

הנדון: ביקור רה"מ בלונדון

א. פגישה רוח"מ מייג'ור ב-19 תחקים בצל המשבר עם עיראק מחד ותוצאות שיחת כריסטופר בדמשק מאידך. בנושא עירק העמדה הבריטית תקיפה וחד משמעית בדומה לזו של ארה"ב.

בפגישת הירד כריסטופר בכווית היום ינסו לטכס עצה כיצד למנוע הישנות תוקפנותו של צאדם חוסיין. אינם בטוחים שכל ההצעות שהאמריקנים גיבשו מעשים והירד הכין הצעות משלו. הם מתבססים על הרצון למנוע מעבר צבא ושריון עירקיים מעבר לקו הרוחב 32. בהקשר המדיני עליהם להתחשב בכך שצרפת אינה בת ברית נאמנה ותקיפה בכל הנוגע לעירק.

שברוסיה ילצין משתדל לישר קו עם ארה"ב אולם יש עליו לחצים כבדים מטעם הצבא לשמור על מרחק מאמריקה. כתוצאה רוסיה תשגר שלוח לבגדד, צעד מיותר לדעתם. במפרץ היחסים בין סעודיה לברית וסעודיה והמפרציות אינם כה טובים כפי שהיו ב-1990. עקב אילוצים כספיים סעודיה גם חרבה יותר זהירה בכל הקשור להוצאות המתחייבות מהמצב.

מייג'ור ירצה לשמוע הערכת רה"מ על המצב.

ביחסי בריטניה-סוריה חלה התחממות מסויימת. שר המדינה הוג היה בדמשק ב-5 באוקטובר והיתה לו שיחה ארוכה עם אסאד כשהמו"מ עם ישראל היה חלק חשוב ממנה. תהליך השלום על כל היבטיו יתפוס על כן מקום מרכזי בשיחה.

ב. היחסים הבילטרליים - בשנה האחרונה אנו עדים לשיפור משמעותי ביחסים.

1. במאי 1994 בוטל האמברגו על יצוא נשק לישראל. התחיל דו שיח יותר אינטנסיבי בין גורמי בטחון ישראליים ובריטיים. ביקורו הרשמי של הרמטכ"ל אהוד ברק באנגליה (2-8.10) החמימות בה התקבל והיקף הנושאים שכוונו בביקורו הוו ביטוי לכך. בשיחה עם שר ההגנה ריסקינד העלה הרמטכ"ל את נושא הפופאי והתשובה היתה שאין כל מניעים פוליטיים שימנעו את קניית טיל הפופאי

והשאלה היא רק של איכות ומחיר מול הצעות אחרות.

2. הקמת קרן משותפת ישראלית בריטית למחקר. זכרון הדברים על הקרן נחתם ביוני 1994. בביקורו של שר המדע הבריטי דוד האנט בארץ הותוו קווים להפעלתה עד כח הגיעו כ-50 בקשות לשיתוף פעולה מדעי לקרן.

3. שיתוף פעולה מדעי בין ישראל לקהיליה האירופית. אחרי לבטים רבים החליטה בריטניה לתמוך בשיתוף פעולה מדעי מלא בינינו לאיחוד האירופי על פי דרישתנו ולפי המתכונת שהומלצה ע"י הנציבות. תמיכה זו באה לידי ביטוי באישור המנדט למו"מ ב-29 בספטמבר.

4. בריטניה תומכת במו"מ שלנו על הסכם כלכלי חדש עם האיחוד האירופי אם כי יש להניח שעלולים להתעורר חילוקי דיעות בדבר פרטים.

ג. כלכלה ומסחר - בריטניה עומדת במקום הראשון באירופה כמדינה הקולטת יצוא ישראלי. בחודשים ינואר-יולי 1994 הסתכם הייצוא שלנו לאנגליה ב-334.1 מליון ליש"ט (527.73 מליון דולר) עליה של כשני אחוז לעומת אשתקד.

באותה תקופה גדל היבוא מבריטניה ב-21.74 אחוז והגיע ל-616.6 מליון ליש"ט (974.23 מליון דולר).

ב-1994 הוקמה גם הקרן הבריטית הראשונה להשקעות בישראל על סך 100 מליון ליש"ט שהיוותה איתות ברור לסיטי שכדאי להשקיע בישראל. הסרת התרם המשני והשלשוני תקל את המגעים עם אותם גורמים שחששו מפגיעה בסחרם עם ארצות ערב.

ד. כללי

דה"מ מגיע בתום וועידת הלייבור וזו של המפלגה השמרנית. בעקבות הופעת הבכורה של טוני בלייר ומנהיגותו בזמן הוועידה מסתמנת עליה נוספת בפופולריות של הלייבור.

מייג'ור מתקרב לסיום 4 שנות כהונה כראש ממשלה. הכלכלה מטפסת כלפי מעלה, בריטניה יוצאת מהמשבר והאבטלה בסימן ירידה. אולם השיפורים לא מקבלים ביטוי במשאלים.

זוכרים למייג'ור שהבטיח לא להעלות מיסים וממשלתו כן העלתה את המיסוי ופגעה במעמד הבינוני. זוכרים לו שכשר אוצר צירף את בריטניה למערכת המטבע האירופי (ERM) וכראש ממשלה גאלץ להוציאה בעקבות משבר פיננסי עולמי. תולים בו את הכשלונות של השרים שלו. מפלגתו דורשת "מדיניות חדשה" שתכבוש את ליבו ודמיונו של הבוחר ותעמוד מול המגמה הרווחת לתת צ'נס לאופוזיציה, לבליר.

השובתו של מייג'ור היא שיש לדבוק במדיניות שנקבעה. בשנתיים הקרובות עד לבחירות היא תתן את פירותיה. הוא גם מקווה שיוכל להצביע על פתרון, לפחות חלקי, של בעית צפון אירלנד. כן הוא בונה על כך שככל שבליר יאלץ להבהיר את קווי מדיניותו יקומו לו מתנגדים ותמונה תתאזן. בינתיים שתי המפלגות נאבקות על כיבוש המרכז הפוליטי כשבליר מרחיק את הלייבור מהשמאל ומייג'ור נזהר לא לסטות יותר מדי ימינה למרות לחצים כבדים במפלגתו לעשות כן. סוגית המפתח בהקשר זה הם יחסי בריטניה עם הקהיליה האירופית.

רקע

1. לאחרונה, על רקע ההתקדמות בתהליך המדיני חלה התחממות מסוימת בקשרים הבטחוניים בין ישראל ובריטניה.
2. אלה באו לידי ביטוי בביטול האמברגו הבריטי על מכירת נשק וציוד צבאי לישראל (יולי 1994), ביקור הרמטכ"ל ומח"א באנגליה (בספטמבר - אוקטובר '94), וביקורו המתוכנן של שר החגנה ריפקינד בישראל.

קשרים הבטחוניים - תמונת מצב עדכנית

3. רכש בטחוני - כ - 7.1 מליון \$ בשנת 1992 ו - 4.6 מליון \$ בשנת 1993 (לא אמצעי לחימה).
4. יצוא בטחוני - כ - 1.8 מליון \$ בשנת 1992 ו - 2.3 מליון \$ בשנת 1993 (בעיקר נשק לשוק האזרחי או מוצרים שאינם אמל"ח).
5. היצוא הכולל של בריטניה לישראל בשנת 1994, יעלה על 1 מיליארד דולר וחוא גדל בכ-5% ב-93 ובכ-25% '94. יצוא ישראל לבריטניה בשנת 1994 צפוי להיות 600 מיליון דולר בלבד (מקום שני ביצוא לאחר ארה"ב).
6. קשרי מו"פ - אין כל קשרים.
7. קשרים בין הצבאות - מוגבלים אך לאחרונה חלה התעוררות מסוימת. בביקור הרמטכ"ל בבריטניה סוכם עם הרמטכ"ל הבריטי כי קצינים בריטים וישראלים יוכלו להגיע לביקורים הדדיים בתחומים שונים ובין היתר בתחומי התכנון ובניין הכח.
8. שת"פ תעשייתי - לאחרונה הוחלפו ביקורים בין חסיב"ט חב'יטי DESO וסיב"ט משחב"ט וגובשה תוכנית להגברת שת"פ והחכרות החדדית ברמת משח"ג-משחב"ט והתעשיות. במסגרת זו מתוכננים סמינרים בארץ ובבריטניה לתדריך תעשינים כיצד לעבוד עם משח"ג חב'יטי ומשחב"ט הישראלי.

סקירת יסוד - בריטניה

1. בריטניה - כללי

עד סוף שנות ה-80 כלכלת בריטניה והצמיחה היתה מן הגבוהות באירופה, אולם לקראת שנות ה-90 ותחילתן החלה האטה כלכלית ומיתון חריף. בשנים האחרונות כלכלת בריטניה מתאוששת, האבטלה יורדת והתל"ג גדל.

נתונים כלכליים:

	1993	מחצית 1 94	95 (צפי)
צמיחת ה-GDP	1.9	2.8	3.2
אבטלה	10.3	9.6	8.9
מאזן תשלומים (% מה-GDP)	- 1.7	- 2.1	- 2.3
יבוא (שינוי באחוזים)	3.1	5.7	-6.9
יצוא (שינוי באחוזים)	3.5	7.0	7.3

2. יחסים כלכליים עם ישראל

א. מאזן הסחר בין ישראל לבריטניה (מיליוני דולרים, ללא יהלומים)

	1992	1993	מחצית 1 1994
יצוא לבריטניה	960	755	377
יבוא מבריטניה	1255	1384	773
פער	- 295	- 629	- 396

ב. מוצרי יבוא עיקריים מבריטניה: מזון ומשקאות (19%), מכונות וציוד (20%), תשומות ליצוא כולל יהלומים, מתכות וכימיקלים (14%).

מוצרי יצוא עיקריים לבריטניה: טקסטיל (27%), מזון מוכן וחקלאות (21%), מכונות וציוד אלקטרוני (רפואי בעיקר), כימיקלים, יהלומים מלוטשים.

ג. ישראל מהווה את השוק השני בחשיבותו אליו מיצאת בריטניה, לאחר ערב הסעודית.

היקף הסחר עם בריטניה - 2,548 מיליארד דולר (17% מהיקף הסחר של ישראל עם ארצות השוק המשותף). בריטניה היא היעד הראשון בחשיבותו, ליצוא הישראלי, באירופה והשני לאחר ארה"ב. השנה ירד היצוא לבריטניה ב-2.5% ואילו היבוא משם גדל ב-15.5% (ללא יהלומים). הפער בין היבוא משם ליצוא גדל מאוד בשנים האחרונות (נסייה מתמשכת בשנים האחרונות)!

3. המיכשולים ליחסים הכלכליים:
(א) גישתה הסלחנית של בריטניה לגבי החרם (במענה מאולצת שהנושא שייך לתחום הסקטור הפרטי)
(ב) פיקוח על ייצוא של מוצרים המוגדרים כרגישים ע"י הבריטים לישראל (כולל נפט אף כי לגבי מוצר זה אין הצהרה רשמית).
יחד עם זאת, יש לציין התקדמות בגישתה של בריטניה כלפינו, כאשר האמברגו הצבאי של ישראל מאז 1982 בוטל בחודש מאי 1994. כך גם בנושא הצעות לרכישת טילי פופאי ומזל"טים תוצרת ישראל ע"י בריטניה אמר שר ההגנה הבריטי לרמס"כל כי השאלה כעת איננה פוליטית כי אם שאלת איכות ומחיר.

4. הסכמים
(א) בחודש יוני 1994 נחתם זיכרון דברים להקמת קרן דו-לאומית ישראל-בריטניה למחקר, בסך 300 אלף ליש"ט חד חודש אוקטובר הגיעו כ-50 בקשות לשת"פ מדעי. בתחום זה, בתחום המו"פ יש מקום לפתח את הקשרים ולהגיע להסכמים נוספים.
(ב) ב-1994 הוקמה קרן בריטית ראשונה להשקעות בישראל על סך 100 מיליון ליש"ט.
(ג) בריטניה מעודדת חברות בריטיות להשקיע בפרוייקטים תחבורתיים בישראל (בעיקר בתחום הרכבות).
(ד) תעופה- הבריטים ביקשו לחדש את ההסכם הקיים ולהכיל בו לברליזציה במתכונת אירופאית לאמור-חירויות תעופה, MULTIDIRECTION, יעדי מוצא עדי הגעה נוספים ועוד. בשלב זה, למרות שקיימת היתנגדות עקרונית מטעם מינהל התעופה וחברת אל-על, נערך הסכם ובו כל הסעיפים שהיו במחלוקת, הוכנסו תחת מרכאות וזאת עד אשר תישתנה מדיניותנו.

5. יחסינו עם הקהילה- עמדת בריטניה : בריטניה תמכה בשיתופנו בתוכניות המו"פ של הקהילה, היא גם מגלה גישה חיובית (יחד או שמא בהשפעת גרמניה) לנושאים אחרים שעל הפרק, יש לגייס את בריטניה לתמוך בשילובנו המלא בכלכלת אירופה כפי שגרמניה מוכנה לעשות ולהעניק לישראל מעמד "EFTA LIKE STATUS".

מאת: מק"א

הנדון: פגישת הוועדה הבריטית HUNT עם שר התמ"ס

להלן מתוך עיקרי השיחה שהתקיימה בבית השגריר הבריטי ונכחו בה מצידם:
היועץ המדעי פרופסור STEWART, השגריר הבריטי BURNS וגב' TURNBULL
מהמחלקה הבינ"ל של משרד המדע. מצידנו: סגן המדען הראשי של התמ"ס עזי
האמר והח"מ.

1. חריש הביע צפיתנו לשת"פ עם אירופה בתחום המו"פ שעוכב זמן רב ושיש בו
פוטנציאל רב. לבקשת השר סקר את המצב בתחליך השלום והשפעותיו על יחסי
המסחר עם מדינות ערב ועם הפלשתינאים כיום וציסיותינו לעתיד.

2. השר האנט תאר את ההסכם שעליו סוכם בפגישתו עם השרה אלוני לקרן משותפת
ישראל אנגליה וקרן רוטשילד שתתמוך בכ-30 פרויקטים. סיפר שהפניות לקרן
כבר מגיעות, פרופסור סטיוארט יחזור בדצמבר לסכם עם יונה מצגר על
הפרוייקטים. השר האורח אמר שישראל היא המדינה היחידה באזור מחוץ למעגל
האירופי בעלת יכולת בתחום המו"פ ויש לנצל את זה. שאל מה אנו מצפים
מבריטניה ומהקהיליה בתחומים אלו.

3. השר חריש השיב שעזרה ממשלתית בפרוייקטים אזוריים ופעילות פרטית של
עסקים מגובה בביטוח סחר חוץ ממשלתי תעזור לפיתוח האזור. חריש הסביר כי
למעשה ישראל דוחפת את הערבים לקשרים כלכליים עם העולם בכוון של פיתוח
אזורי והדוגמה היא ועידת קזבלנקה שהיא יוזמה של שח"ח פרס.

4. השר האנט העיר שגילה בביקורו בקהיר התלהבות רבה לוועידת קזבלנקה ושואל

לדברי חריש הועידה נועדה ליצור אקלים ולגיטימציה לשת"פ ולהשקעות מבחויץ, יוצרו גם קשרים כלכליים ועסקיים, אך ברור שלא הרבה בשלב זה, ייתכן שיתפתחו קשרים אישיים שיהפכו לעסקיים, יתכן שיוקם בנק אזורי.

5. פרופ' סטיוארט שאל על ההסכם שלנו עם קנדה כדוגמה להסכם עם בריטניה. עוזר השר מתאר את ההסכם והדגיש את הלקח שלמדנו שיש לעשות הסכמים נוספים עם המדינות הסדרציות ולא רק עם הממשלה הפדרלית.

6. לשאלת השר האנט אם יש לחריש מסר לערפאת אותו הוא אמר לפגוש. השיב המארח: שיהיה פחות ריכוזי וכירוקרטי שיתן לעסקים להתפתח באופן טבעי ויותר על הרצון הטבעי לרשות בתחילת דרכה לשליטה. שיסמוך על היועצים הכלכליים שלו.

לסיכום, השר חזר על התמיכה בתהליך ורצה לדעת מה ניתן לסייע לישראל ספציפית ולתהליך בכלל. חריש השיב שבין ישראל ובריטניה צריך יותר JOINT VENTURES. סחר יש אך אין מספיק שיתוף פעולה. בד"כ שיתוף פעולה בתחום הטכנולוגי והמו"פ מפריס את התעשייה וההפך. בתחום האזורי הוא המליץ למנות אדם או גוף במשרדו שיעקוב אחר ההתפתחויות בתהליך והתגובות הנדרשות בהתאם. לדוגמא, הביא את משרדו שמינה אדם בשם דני קטרידס איתו הוא ממליץ להיות בקשר, כולל לגבי ועידת קזבלנקה.

השר האורח הבטיח לדבר בשובו עם חברי הקבינט הבריטי לגבי ועידת קזבלנקה ובכלל לקידום הקשרים עם ישראל והאזור. פרופסור סטיוארט כשיחזור בדצמבר יהיה בקשר עם המדען הראשי של משרד התמ"ס.

1. שיחות הרבצ"ד לבטחון איזורי ובקרת נשק (ACRS)

מדינות האחד האירופי משתתפות כמדינות לא אזוריות בשיחות הרבצ"ד לבטחון איזורי ובק"ן (ACRS).

יש להדגיש בפניהם כי השתתפות זו נתפסת ע"י ישראל כתמיכה במרכזיות תהליך השלום, כולל שיחות ACRS, וע"כ יש להשאיר למו"מ הישיר והמוסכם בין הצדדים לקבוע את סדר היום הבקנ"י של האזור. פרוש הדבר; שאנו מצפים כי לא יתנו ידם למהלכים חצוניים ל-ACRS המתרחשים בסבא"א או באו"ם ביוזמה ערבית שמטרתם לכפות על ישראל התייחסות, טרם זמנה להבנתנו, בנושאים בקנ"יים הקשורים לבטחון האזור.

2. NPT

באפריל 1995 תערך ועידת ההארכה של האמנה לאי הפצת נשק גרעיני (NPT). ארוע זה מביא לפעילות רבה עוד יותר מאשר בד"כ, של מצרים המנסה להעלות הנושא בכל פורום אפשרי.

אנו צופים שבשל הערכה כי ישראל תצליח לגייס די מדינות כדי להביס ההחלטה בנושא "חמושה הגרעיני של ישראל" בעצרת הקרובה תועלה הצעה מצרית חדשה הקוראת לכל המדינות כמז"ת להצטרף ל-NPT ולפתוח מתקניהן הגרעיניים לפקוח הסוכנות הבינלאומית לאנרגיה אטומית (IAEA).

מדינות אירופה טוענות שלא תוכלנה להתנגד להצעת החלטה המחייבת ה-NPT וזאת על אף הכנתן כי ההצעה מכוננת כנגד ישראל.

להלן התייחסותנו להצעה:

א. החלטת מצרים לפעול להסרת ההחלטה בנושא "חימושה הגרעיני של ישראל" נובעת מהערכתה שהסיכוי לשינוי מגמת ההצבעה שהחלה אשתקד קלושים וע"כ אין מדובר בצעד חיובי כלפי ישראל של בטול החלטה קשה תמורת "החלטה מתונה" כביכול אלא שקול של אפשרות גיוס הקולות הנוחה ביותר לערבים כדי להגביר הלחץ הבינ"ל על ישראל בסוגיית ה-NPT.

ב. כל הצעת החלטה שתקרא לכל מדינות האיזור להצטרף ל-NPT (גם לאחר כינון הסכמי שלום והקמת האיזור המפורז מנשק גרעיני) אינה מקובלת עלינו.

ג. כזכור, הצעת ההחלטה בנושא ה-NWFZ, שישראל מצטרפת לקונצנזוס עליה, כוללת גם התייחסות ל-NPT ומכאן שכל הצעת החלטה נוספת מיותרת ומיועדת כאמור להגביר הלחץ עלינו.

ד. ישראל תומכת באימוץ גישה אזורית לסוגיות בק"נ ופר"נ ומבחינה זו הגישה המצרית באופן עקרוני מקובלת עלינו. השוני ביננו לבינם נובע בין היתר לעיתוי הדיון בסוגיה הגרעינית (במסגרת האיזורית) ולסוגיית ה-NPT.

ה. אם ההצעה תועלה תשקול ישראל את עמדתה כלפי ההחלטה בנושא פרוז המז"ת והמשך השתתפותה בקונצנזוס.

3. עירק

ב-10/10 התקיימה התייעצות באו"ם של חמש החברות הקבועות בהקשר לארועים האחרונים בעירק. אין ספק כי הזזת הכוחות העירקית סייעה למתנגדים להסרת הסנקציות.

לאחר הדיון היו שאמרו שאף כי הדו"ח של אונסקו"ם בעניין החלטה 715 חיובית מבחינת עירק הרי שהוא "דו"ח מת" שכן באוירה שנוצרה לא יביא הדו"ח כל תועלת לעירק ולא יתבטלו הסנקציות ויעברו לתקופת ביניים שמובילה לפקוח ארוך טווח.

עלינו להדגיש שגם ללא פעילותה האחרונה של עירק מן הראוי להמשיך הסנקציות. על אף הסנקציות ידוע כי עירק לא רק שלא שיתפה פעולה בצורה מלאה עם אונסקו"ם, אלא גם לא עמדה בדרישות המדיניות של הכרה ברבונות כונית.

בנוסף לכך ידוע כי סחורות שלא היו מיוצאות ע"י המערב באופן גלוי לעירק מגיעות אליה בעסקות סובביות עם תחנות רבות בדרך ומחזקות את תוכניותיה ויכולתה בעתיד.

נסיון העבר מלמד כי חברות ברחבי העולם, כולל אירופה וארה"ב סוחרות עם עיראק תוך הפרת האמברגו. עפ"י הנוהל המקובל גורם שכרצונו לשלוח סחורה לעירק חייב לקבל אישור לעיסקה מ"ועדת הסנקציות" של האו"ם; תהליך זה משאיר מקום רב להסתרה של היעוד ותכולת המטען ושימושיו, ולחילופיו לגבי הגורם הרוכש. פרצות אלה מוכרות ומנוצלות ע"י עירק; כפי שגילויי אונסקו"ם האחרונים, באשר לפעילות העירקית להעשרת אורניום באמצעות לייזרים, מוכיחים. קיימים עדיין סימני שאלה גדולים באשר למהימנות המשטר העירקי באשר לפעילותו בתחום הנב"ק ובתחום הצבאי בעבר ובהווה.

פעילות רכש זאת המתבצעת דרך כל גבולות עירק, ממומנת באמצעות הפשרת כספים עירקים המוקפאים בבנקים בחו"ל ובעזרת יצוא נפט, כולל דרך איראן והמפרץ הפרסי. יוזכר כי יצוא נפט עירקי אסור במסגרת החלטות מועבי"ט.

הבריטים מסרו לאיקאוס מידע חדש המערער הטענה על אפשרות סיום פעילותו. במידע זה הם טוענים כי עירק לא דיווחה לאונסקו"ם על מרכז ליצור חיסונים בנינוה. על מרכז זה חלה ההגדרה של DUAL USE משום שהוא יכול לשמש גם ליצור נשק ביולוגי ולכן עירק היתה צריכה לדווח עליו ביוזמתה. מתברר גם שעירק ניסתה בעבר לפתח טכניקת לייזר לצורך העשרת אורניום וגם על כך לא דיווחה.

האמריקאים טוענים כי עירק לא מסרה לאונס'קום את כל המסמכים הנוגעים לתוכניותיה בעניין נב'ק וטילים בליסטיים.

4. איראן

תהליך פריסת החובות לאיראן נמצא בעצומו. גרמניה היתה ה"סמן הימני" בנושא זה ובעקבותיה הלכו מס' ניכר של מדינות כשהחובות שביניהן הן יפן, צרפת ואיטליה.

לבריטניה פרשת יחסים סבוכה עם אירן בשל העובדה שהיא רואה באירן שוק חשוב ליצוא וכן מעצמה אזורית ומשקל נגד לעירק מחד ומאידך בשל מדיניותה בפרשת סלמן ראשדי ותמיכת אירן ב-IRA ובקבוצות טרור נוספות. יש לזכור כי יש ראיות, לפחות נסיבתיות, הקושרות אירן גם לטרור כנגד מטרות ישראליות שהיו בארגנטינה, פנמה ולונדון.

המדיניות האירופית מבקשת לקיים עם אירן "דיאלוג בקורתי" מתוך גישה שאין לדחוק את אירן לפינה. לדעתנו חשוב לציין כי אירן מחפשת כל דרך כלכלית כדי לממן את פעילות הרכש והמו"פ שלה וע"כ ישראל מקווה שלא יהיה תהליך נוסף של פריסת חובות ו/או מתן אשראי כלכלי לאירן שיעזור לה במימון פעילותה בתחום הקונבנציונלי והנב"ק.

מכאן שאנו מבקשים תמיכה בקו האמריקאי של "מדיניות הבלימה הכפולה" ומניעת קווי אשראי מאירן.

הנדון: נושאי ארב"ל לפגישת רה"מ עם רה"מ בריטניה

1. להציג עניננו ופעילותנו להשתלבות ישראל בפעולות האו"ם ברחבי העולם: כוחות או"ם לשמירת השלום (דוגמת האיטי), סיוע הומניטרי (דוגמא מיוחדת - רואנדה), מידבור.

2. צמצום כוחות או"ם שמיצו את תפקידם כמו UNTSO ובמידה מסויימת גם יוניפי"ל והעברת הכסף שיחסך למימון מודל-פיתוח לדוגמא בעזה.

3. הרחבת מועבי"ט - למקרה שרוה"מ ישאל להלן עמדתנו:

לדעתנו מבנה מועבי"ט שנקבע ב-1945 איננו משקף את המצב הנוכחי בזירה הבינ"ל. יש לבחון ביסודיות את הנוסחה הטובה ביותר לשינוי המבנה, כולל הוספת מדינות מרכזיות כגרמניה ויפן, איזון איזורי ושמספר חברי מועבי"ט לא יגדל מעבר למספר המאפשר דיונים יעילים במועצה.

1. סוג/אופי המשטר
ממלכה בעלת דמוקרטיה פרלמנטרית
2. מלכה - אליזבת השנייה (1952)
רה"מ - ג'ון מייגור - מפלגה השמרנית (נוב' 1990)
שה"ח - דאגלאס הירד - מפלגה השמרנית
יו"ר המפלגה השמרנית - סיר נורמן פאולר
מנהיג מפלגת העבודה - טוני בלייר
מנהיג מפלגת הליברל דמוקרט - פדי אשדון
3. אוכלוסייה: כ-60 מיליון נפש
שטח: 244.046 קמ"ר
עיר בירה: לונדון
4. תל"ג: 966.7 מיליארד דולר
תל"ג לנפש: 20,000 דולר לנפש
סה"כ יבוא: 210 מיליארד
סה"כ יצוא: 185 מיליארד
גרעון מסחרי: 15 מיליארד
5. בריטניה ישראל:
מאזן מסחרי:
יצוא בריטי לישראל:
1992 1508,4 מיליון דולר
1993 חודשים ינואר עד ספטמבר 1305.5 מיליון דולר
יבוא בריטי מישראל:
1992 1005.2 מיליון דולר
1993 חודשים ינואר עד ספטמבר 599.5 מיליון דולר
6. השתייכות לארגון איזורי (קהיליה, נאט"ו, ובש"א)
ובש"א, מועצת אירופה, מועצה לשש"פ צפון אטלנטי, נאט"ו, איחוד מערב
אירופ (WEC), קהיליה אירופית
7. טריטוריות ומדינות מסונפות: גיברלטר, איי ברמודה, איי פוקלנד, סנט הלנה
הונג-קונג

1. שלושה נושאי פנים מרכזיים נמצאים כיום על סדה"י בבריטניה (בסדר עדיפות יורד); המערכת הפוליטית (ובדגש על מצבם ההולך ומדרדר של המפלגה השמרנית והעומד בראשה), המצב הכלכלי/ חברתי והמבוי הסתום לגבי צפון אירלנד.

2. המערכת הפוליטית: המפלגה המוחצת וחסרת התקדים שנחלה המפלגה השמרנית (ראה סקירה נפרדת) מחד והעליה המשמעותית בכוחה של המפלגה הליברלית - המוקרטית מאידך נראים כציון דרך בכל הנוגע לחלוקה מחודשת של יחסי הכוחות הפוליטיים במדינה. נראה כי הגורמים העקריים למפלה שמרנית זו (שגם ההערכות הפסימיות ביותר לא תזו היקפה) הינם:

- א. המצב הכלכלי (ראה לחלן)
- ב. המריבות הפנימיות בתוך המפלגה השמרנית (על רקע רעיוני אך לא רק) בין האגף השמרני הפרו תאצ'ריסטי אשר צבר כוח בהתמדה לבין האגף הליברלי (על שורותיו נמנה רוה"מ עצמו). דומה כי הנושא היחיד (כמעט) סביבו יכלו שני אגפי המפלגה להתאחד הוא בקריאת התיגר כנגד מנהיגותו של רוה"מ מייג'ור.
- ג. שורת שערוריות על רקע מוסרי בקרב בכירים בממשלה ובמפלגה אשר תרמה גם היא באופן משמעותי לירידת קרנה של המפלגה השמרנית בעיני הציבור, ובמיוחד כאשר הגתפסים בקלקלתם היו בין המובילים ליושומה של מדיניות ה-"BACK TO BASIC" (שעיקרה שלמות ומשפחה, מוסר וכו').
- ד. שורה של כשלונות מדיניים (ובשל חילוקי הדעות הפנים מפלגתיים) שהגיעה לשיאה בהתקפלותה המהירה (ובעניי רבים אף המבישה) של הממשלה בסוגית ההשלכות הפנים קהילתיות הצפויות עם הרחבת האיחוד.

נראה כי הצטברות של גורמים אלו, הגדישו את סאת המפלגה השמרנית כעיני הציבור הבריטי והביאו לתוצאות הנוכחיות של הבחירות. מצב נתון זה הופך למוחשי התחזיות הקודרות שחוזים למפלגה השמרנית בבחירות לפא"ר ולמספר מושבים בפרלמנט הצפויות להעדר בחודש הבא. מכלול זה גורם להתגברות הלחץ בתוך המפלגה על רוה"מ להתפטר מתפקידו. מייג'ור מסרב בשלב זה, לעזוב ביוזמתו, ומודיע כי יתמודד כנגד כל מי שיקרא תגר על מנהיגותו (מבחינה טכנית אפשרית התמודדות כזו רק באוק' - נוב' 94). יש להביא גם בחשבון הרוב המצומצם (16) העומד לרשות השמרנים בפרלמנט, ובייחוד על רקע העובדה שתרגום תוצאות הבחירות המקומיות למישור הלאומי היה נותן ללייבור רוב בן 150 חברים בפרלמנט. באשר לראיית המצב ע"י הלייבור והליברלים, הדי שמעבר להשתלחויות המילוליות, נראה כי מכחינתם עדיף שמייג'ור ישאר בתפקידו כל זמן שפרישתו אינה מבטיחה בחירות חדשות בטווח הזמן הקרוב (או אף המיידית). זאת מתוך חשש כי החלפתו כ-3 שנים לפני המועד הצפוי של הבחירות הכלליות, תרצה את הציבור, תשכיח ממנו מחדלי הממשלה והביקורת כנגדה ועלולה להביא למצב בו יאבד המומנטום הנוכחי על כל המשתמע מכך לגבי תוצאות בחירות בעוד שלוש שנים.

3. המישור הכלכלי/חברתי: בריטניה נמצאת כבר מזה כשנה בשלב ההתאוששות מהמשבר הכלכלי העובר על אירופה. הדברים באים לידי

ביטוי לפחות סטטיסטית שכן האנפלציה בשנת 93 הייתה בת 2 אחוז (שיא חיובי מזה 10 שנים), חל גידול מרשים בצמיחה הכלכלית (שיא חיובי מזה 25 שנה), ומספר המובטלים ממשיך לרדת בהתמדה. הבעיה העקרית של הממ. הינה חוסר היכולת לתרגם נתונים סטטיסטים אלו לשפת המעשה, או ליתר דיוק

לכיסו של הציבור. יתרה מזו, ע"מ לחסל במהירות האפשרית את הגרעין הממשלתי בן 50 מיליארד ליש"ט (וכחלק מתוכנית ההבראה) מטילה הממ. מיסים חדשים (בניגוד להתחייבויות מפורשות מלפני הבחירות), מצמצמת בשרותי הרווחה והקהילה ואף מפריטה במרץ נכסים לאומיים (ומטובסדים) דוגמת הרכבת. במצב זה גובר (גם אם זמנית) חוסר ההתאמה בין מצבו הכלכלי האישי של האזרח הקטן (גם במעמד הביניים) לבין הצהרות הממ. והנתונים האופטימיים הערטילאיים מבחינתו, והתוצאה ברורה....

4. צפון אירלנד : הצהרת "דאונינג סטריט" ליישוב בעיית צפון אירלנד שהתקבלה ע"י ממ. בריטניה ואירלנד בדצ' 93 הפיחה תקוות רבות באשר נראתה כפריצת הדרך המקווה (יש לציין כי הממ. ראתה במימוש ההצהרה בבחינת הישג דרמטי שיוכל לשפר מעמדה הציבורי, ולהשכיח החוליים האחרים שפורטו לעיל). עם זאת, סרוב ה"שיין פיין" (IRA) לאמץ קוי המסגרת המדינית ולהצטרף למו"מ מחד, וההכרה הכריזתית-אירית כי התוכנית לא תוכל להתממש ללא הצטרפות גורמים אלו, הביאה לנושא למצב של מבוי סתום. התפתח בשבועות האחרונים גל טרור חדש בצפון אירלנד אשר אף הוא אינו מוסיף למצב הרוח הלאומי בכל הקשור לנושא מרכזי זה בהווה הבריטית.

הנדון: בריטניה פנים - הבחירות לרשויות המקומיות

1. בבריטניה התקיימו ב-5.5 הבחירות למרבית הרשויות המקומיות והמחוזיות (הבחירות לשאר הרשויות-בעוד שנתיים). עוד בטרם הסתיים מנין כל הקולות התבררה לאשורה עובדה מרכזית - המפלגה השמרנית ספגה "תבוסה משפילה" (כהגדרת התקשורת) חסרת תקדים (לפחות מאז 1923). תבוסה זו, גדולה אף יותר מההערכות הפסימיות ביותר לפני הבחירות, ומעמידה המפלגה במקום השלישי לאחר ה"לייבור" שכפי הנראה שמר על כוחו, והליברלים שלזכותם נרשמה התוצאה הטובה ביותר במאה הנוכחית. בסקוטלנד ירדו השמרנים למקום הרביעי.

2. להלן הנתונים:

א- אחוז התמיכה הכללי

מקומיות 94	כלליות 92	מקומיות 90
שמרנים	27	43
לייבור	41	35
ליברלים	28	18

ב- השינוי במספר המושבים ברשויות (סה"כ 5000 מושבים שעמדו לבחירה)

שמרנים -419, לייבור +83, ליברלים +373 !

ג- מספר הרשויות הנשלטות ברוב מוחלט

שמרניים 13 (הפסידו הרוב המוחלט ב-17)
לייבור 89 (תוספת של ארבע רשויות)
ליברלים 18 (תוספת של תשע רשויות)

הערה: עקב היותה של שיטת הבחירות לרשויות המקומיות זהה לבחירות לפרלמנט, הרי שכל הערכה לגבי מצבן של המפלגות מן ההכרח שתתבסס על שקלול נתוני 3 הטבלאות הנ"ל.

3. משמעויות עיקריות

א-השמרנים נחלו תבוסה במישורים האיכותי והכמותי גם יחד:
איכותי:

1. הפסידו רשויות מקומיות שהיו בשליטתם המסורתית. דוגמא בולטת- קרוידון שהייתה בהנהגה שמרנית במשך 120 שנה. בנוסף הפסידו רשויות שאחיותם בהן בעשור האחרון סימלה השינוי החברתי שחוללה מרגרט תאצ'ר. דוגמא לכך, עיר החוף סאות'אנד.

2. בלונדון איבדה המפלגה (בינתיים) השליטה ב-6 מתוך 11 הרשויות שהיו בידיה, ביניהן מעוזים "טורים" מסורתיים כ-אילינג, קרוידון, בארנט.

1. מספר המושבים הכולל שאיבדה המפלגה (מעל ל-400) עולה בכ-35 אחוז על התחזיות הפסימיות ביותר (300). מכאן, שגם כרשויות שהיו בשליטת מפלגות אחרות ואו תחת שלטון קואליציוני זה או אחר, פחת עוד יותר כוחה של המפלגה.
2. בחישוב הכולל, זהה ה"ברוטו" ל"נטו" שכן במקביל להפסדים, לא הצליחה המפלגה לזכות באף רשות שלא הייתה בשליטתה.

ב- הליברלים - דמוקרטים יוצאים כהמנצחים בבחירות אלו. זאת, שכן גם אם הפסידו מספר רשויות ללייבור, הרי שבסה"כ הגדילו בצורה ניכרת כוחם, ועפ"ר על חשבון המפלגה השמרנית בכלל ובדרום מזרח המדינה בפרט.

- ג- הלייבור: למרות השינוי המינימלי (לטובה) בכוחה אין לראשי המפלגה כל סיבה שלא להיות שבעי רצון מהתוצאות, ובשל שלוש סיבות עקריות: 1. ההערכה כי בבחירות הקודמות הגיעו למיצוי כמעט אופטימלי של כוחם בכל הנוגע למספר הרשויות והמושבים שברשותם, כך שהמטרה שהציבה המפלגה לעצמה לשמור על הישג זה הושגה (ואף למעלה מכך).
2. איכותית, זכתה המפלגה להישגים נאים בלונדון.
3. התפלגות אחוזי התמיכה מהווים אישור לנתוני סקרי דעת הקהל במישור הלאומי (ראה בהמשך).

ד- מסורתית (ועקב שיטת הבחירות הזוהי לפרלמנט ולרשויות המקומיות) נהוג לראות בתוצאות בחירות אלו כקנ"מ רציני בכל הנוגע לתוצאות הבחירות לווסטמינסטר. משקלול אחוזי התמיכה והתפלגות הקולות כרשויות חשונות, עולה כי אילו הצביעו אזרחי אנגליה אתמול לפרלמנט היו התוצאות כדלהלן:

בחירות אפריל 92	בחירות 94
שמרנים	336
לייבור	271
ליברלים	20
	145
	388
	97

ה- הקול היהודי. נראה כי התפנית הנ"ל שחלה בקרב אזרחי בריטניה לא פסחה גם על הקה' היהודית, אשר בעשורים האחרונים תמכה ברובה המכריע במפלגה השמרנית. אינדיקציה ברורה למגמה זו ניתן לראות בעובדה שהמפלגה השמרנית איבדה שליטתה במספר רשויות בצפון לונדון, בהם ישנו ציבור כוחרים יהודי גדול ביותר (מכל שכבות הקהילה וחלקיה); הארו, בארנט, רד בריד'ג.

PETER RIDDELL - העורך הפוליטי של הטיימס עושה חשבון יוצא דופן עם מדיניות החוץ הבריטית תחת הכותרת CUT DOWN IN NO MAN'S LAND מכיוון שראינו במאמר נסיון להתמודד עם עקרונות בסיסים של מדיניות החוץ הבריטית מצאנו לנכון להביאו בהרחבה:

"בריטניה בסכנה של מדיניות חוץ בת מכה משותף נמוך ביותר. מאמצים בחצי פה אמצעים לשמירת הסולידריות הבינלאומית ואחדות המפלגה השמרנית. אך אין מקדמים את האינטרס הלאומי, בנות ברית אינן מתרשמות והמפלגה נשארת מפולגת. מעורבותה הכאוה של בריטניה בבוסניה, ששיאה בהסכמה בחצי פה לאולטימטום של נאט"ו בסרייבו, היא רק הדוגמה הקיצונית ביותר. ב - 30 השנים האחרונות, ניתן היה להמשיל את מדיניות החוץ הבריטית להתאגדות: המדינה חייבת להכות באגרופה למעלה ממשקלה בעולם. דגלאס הרד ממחיש גישה זו: שר החוץ שאינו מתרגש בקלות ומעריכים את שיפוטו בעולם. אם אינו יכול להתנהג כפלמרסטון יהיה אדן או הלורד הוס. על פי גישה זו, בריטניה איננה רק מדינה אירופאית כגודל כינוני. יש לה אינטרסים גלובליים. בריטניה נשארת מעצמה גרעינית, יש לה מושב קבוע במועצת הכסחון והיא חברה בקבוצת השבע. ג'ון מיג'ור ממשיך להתחכך במנהיגי המעצמות - הוא טס למוסקבה היום ולווינגטון עוד שבועיים. כל זה מרגיע את שני הדיפלומטים ואת הציבור, אך המציאות טופחת על פני העמדת הפנים. יכולתה של בריטניה לתת את מהלומת האגרוף, והשפעתה על אירופה, תלויה בצורה מכרעת בתמיכה אמריקנית. אך זה השתנה. סוף המלחמה הקרה יוצרת מדיניות תלושה יותר בווינגטון. זה היה ברור לפני בחירתו של ביל קלינטון. הכרונות תאצ'ר מתייחסת בזכרונותיה ל"תזוזה היחסית של מדיניות החוץ האמריקנית נגד בריטניה" ולעבר גרמניה בתקופת ממשל בוש, עד למלחמת המפרץ.

הקריירות, ולעיתים אף האדישות של ממשל קלינטון מדאיגים פקידים בלונדון. המוערכות השלומיאליה של השמרנים במערכת הבחירות של 1992 השאירה משקע. אך חשובה יותר היתה הפניית תשומת הלב לעבר אסיה וגרמניה וכן לעבר ענייני פנים. נמשכו מגעים הדוקים בין לונדון וווינגטון, אך הקול הבריטי כבר לא נשמע כבעבר. עובדה זו הודגמה לפני שבועיים כאשר אושרה לג'רי אדמס ויזה להיכנס לאמריקה: צרכים פוליטיים מבפנים גברו על התנגדות בריטית. בו בזמן שהיחסים עם אמריקה נפגעים, בריטניה גם אינה בטוחה לגבי מעמדה באירופה.

הנצחון במאסטרליט בדצמבר 1991 הוצדק כמונחים שליליים כאשר הצליחו להעביר את המסמך המיישם אותו בפרלמנט. הרד יכול לטעון כי המטרות הבריטיות הושגו וביניהן שוק אחיד, הרחבת הקהילה, שיתוף פעולה בענייני חוץ ופנים ו - SUBSIDIARITY. אך אין לתאר את בריטניה קרובה לליבה של אירופה לאחר שפרשה מן האיחוד המוניטרי והאמנה החברתית.

כדי לצמצם את ממדי הפילוג במפלגה השמרנית לפני הבחירות האירופאיות, אימץ ג'ון מיג'ור עמדה לאומנית הנוגדת ל"בריסל". זה לא יספק את המתנגדים לאיחוד אירופה בעוד שיכעיס את אלו שבעד האיחוד ואת מדינות אירופה האחרות. המדיניות הבריטית כלפי אירופה תוכתב עד לבחירות הבאות ע"י הצרכים של ניהול המפלגה השמרנית, ויש סכנה כי תהיה לא ברורה ובלתי יעילה. פרשת בוסניה הדגישה את תחושת השחיקה הזאת.

יש בסיס מוצק לנתוח הממשלה את המצב. הקונפליקט הוא בעיקרו מלחמת אזרחים. מדינות אחרות לא יוכלו לסיימו ללא שיגור כוחות כה רבים עד שתתעורר

התנגדות הבוחרים. האינטרס הבריטי הוא מניעת התפשטות המלחמה, אספקת סיוע הומניטרי וסיוע להסדר שלום. בריטניה היתה פעילה בשלושת תחומים אלו, שכפי שניתן לראות מאמציו הרבים של גנרל מייקל רוז בסרייבו. אך מדיניות זו לא נשמרה בעקביות.

הממשלה נדחפה להסכים לצעדים שונים כדי למנוע פילוג בינה לבין בנות בריתה, ולא בגלל אמונתה בהצלחתם. היא נאותה להכיר בקרואטיה למרות חששותיה, כדי למנוע קרע בינה לבין גרמניה בתקופה בה חתרה לתמיכה של בון בהסכם מאסטריכט. סביר להניח כי גרמניה היתה בכל מקרה מצטרפת להסכם, אך ההכרה בקרואטיה, ומאוחר יותר בכוסניה, הזיקה.

בריטניה חזרה והשמיעה איומים על התערבות צבאית ללא, עד לאחרונה, כוונה לממשם. יש להכיר בעובדה כי אירופה מפולגת, ויחד עם ההשקפה האמריקנית הרואה את הקונפליקט כתוקפנות סרבית נגד בוסניה, הסיכויים ללחץ יעיל קלושים. יתכן כי לאחזרה אמינה לפני 18 חודשים היתה השפעה מרתיעה בריטניה גיבתה את האולטימטום האחרון של נאט"ו בעיקר כדי למנוע קרע גלוי עם אמריקה. הכטחת קלינטון בועידת בריסל לפני חודש לשמור על נוכחות צבאית אמריקאית משמעותית באירופה, הרגיעה את השרים, אך הם חששו כי הקונגרס יערער על ההבטחה אם נאט"ו לא תנקוט עכשיו בקו נוקשה.

ההחלטה על מתקפות אוויר היתה מבחן לנכונות נאט"ו לפעול בעידן תום המלחמה הקרה. יתרה מזאת, החששות הבריטים מהתגובה (הסרבית) סולקו ע"י השינוי בעמדת צרפת, (שלח אף יותר כוחות בבוסניה) לטובת מתקפה אווירית. כך שהממשלה רק החרתה אחרי אמריקה וצרפת. דיפלומטיה הרבה פעמים מחייבת פשרות דומות כדי לשמור על חזית אחידה, כמו שהיה כשממשלת ווילסון נמנעה מלבקר את מדיניות אמריקה בויאטנם. אז היתה לכך הצדקה כנגד האיום הסובייטי. גם כיום העדיפות היא לשמור על האמריקנים באירופה. הממשלה צודקת בכך. הרד הגן באופן הגיוני על כל צעד של מדיניות, החל במאסטריכט וכלה בבוסניה. אך האפקט הכללי מבלבל. בריטניה אינה בטוחה באשר לאמריקה ודואגת בקשר לאירופה, בה תלוי עתידה. במקום להכות באגרוף מעבר למשקלה האמיתי, נראית בריטניה כמחליף עצבני העומד בשולי הזירה.

הנדון: בריטניה - המשבר במפרץ

1. משה"ח הבריטי קיים גם היום (12/10 שעה 17:00) תידרוך לסגל הדיפלומטי, ע"י רוברט וילסון, דסקאי עירק וטים ג'ונס מהמחקר.
2. כל המידע שהגיע אליהם מאשר שישנה תנועה של כוחות עירקים אבל להערכתם השלמת הנסיגה תארך מס' ימים - ציינו שהעירקים מבצעים הנסיגה בצורה "רעשנית" במטרה להסב תשומת לב מרבית.
3. כאשר לכוחות הבריטים ציין כי בנוסף ל - 6 הטורנדו שהגיעו בימים האחרונים שלחו 6 טורנדו נוספים ו - 250 מלוחמי גדוד חי"ר השלימו הגעתם היום.
4. שה"ח הבריטי השלים ביקורו בכווית והוא מתוכנן להמשיך לבחריין, ערב הסעודית, ירדן וטורקיה. לשאלתי למטרת ביקורו בירדן הבהיר ג'ונס כי לבריטניה וירדן קשרים הסטוריים ושה"ח מעוניין להבטיח כי אי ההכנות שקרו בעבר סביב אותו הנושא לא יישנו.
5. ג'ונס הוסיף כי שה"ח הרוסי קוז'רצוב יגיע לבגדד היום בערב במטרה לשכנע העירקים למלא אחר החלטות מועב"יט.

אמיר מימון.

סססס

1. שגריר בריטניה נפגש אתמול (13) עם שה'ח, לבקשתו, ע'מ למסור לו מסר אישי בע'פ משה'ח בהריטי הרד.

2. עיקרי המסר:

ההתנהגות העיראקית מראה שצדקנו לאורך הדרך במדיניותנו כלפי סדאם חוסיין. ההתגרונות שלו אינן מקובלות לחלוטין והבהרנו, שאימיו יהיו טעות גדולה.

רוה'מ מייג'ור הבהיר את עמדתה של בריטניה בהצהרותיו ביום שני. אנו קרובים בעמדתנו לעמדה האמריקאית וכוח חילוץ שלנו מצטרף לכוחות האמריקאיים והכווייתים.

חשוב להשאיר החלטים ותקיפים. עמדתה המלוכדת והנחרצת של הקואליציה, מרתיעה את סדאם.

יש לנו התחייבות לבטחון המפרציות ואנו רוצים לוודא, שהעיראקים אכן נסוגים. חושבים שאין איום על ישראל אך יש צורך לשמור על עירנות.

שה'ח הרד נסע להצטרף למזכיר המדינה האמריקאי להתכנסות ה - F.C.C. בכורית ומשם ימשיך לסעודיה ולצערנו לא יוכל לבוא לישראל בעצם.

3. שה'ח פרס הודה על דבריו של הרד. ציין שיש אולי אחד לעולם כלכלי והמוסלמי והוא סדאם חוסיין. שה'ח אמר, שהעיראקים מנסים ליצור אג'נדא ששנו מנהלים עמם מגעים, אך הדגיש שאנו נחושים בעמדתנו לא לנהל עמם קשר.

ציין, שהתגובה הערבית עד כה היא מאוד אחראית וכי תחושתנו היא, שהמהלך העיראקי הוא בלוף אך אסור בשופ אופן לתת לו להצליח או אפילו להראות

הצלחה.

שה'ח שאל לסיום, האם שה'ח הרד יגיע לקזבלנקה. השגריר השיב שהוא אינו יודע אולם שר בריטי כשלהו ייצג את בריטניה בוועידה.

עד כאן.

13 באוקטובר 1994.

סססס

בריטניה - מעורבות בתהליך השלום הרב-צדדי

1. רמת המעורבות הבריטית בתהליך הרב-צדדי מתונה, ונמוכה בהשוואה לרמת מעורבותה באפיקים אחרים בסיוע לפלסטינים. ההתייחסות הבריטית, בדומה להתייחסות האירופיות בכלל, כלפי התהליך הרצב"ד מתאפיינת בנטייה להתרכז בפן הפלסטיני, ובנטייה לצמצם בהוצאות הישירות ובהתחייבויות הנובעות ממעורבות בתהליך הרצב"ד.
2. דוברים בריטים מדברים על רמת סיוע ישיר ועקיף לפלסטינים, בסדר גודל של 75 מליון ליש"ט (כ-110 מליון דולר), כשעיקרו באמצעות המש"ב הבריטי ODA, וקרנות הקהילה.
3. בריטניה נוכחת שכל קבוצת העבודה (כלכלית, מים, איכות סביבה, בק"ן ופליטים), אך נעדרת ממרבית הפעולות הכינסבביות.
4. בריטניה אירחה את סבב ההיגוי לשיחות הרצב"ד (דצמבר 92), ולאחרונה (אפריל 94), אירחה סדנא רבת משתתפים בנושא השווקים הפינאנסיים במזה"ת, במיסגרת קבוצת העבודה לש"פ כלכלי. בעקבות הסדנא צפוי, כי בריטניה תקיים פעילות ליצירת ש"פ בין הבורסות במזה"ת.
5. קיימת התחייבות בריטית לארח סדנא בנושא מיחזור מי שפכים, במהלך 94 (בסדר היום של ק"ע למים), וכן נירקמת נכונות בריטית להשתלב בפרוייקט הישראלי בתחום המים (SPIID) - שיקום מערכות אספקה בישובים עירוניים קטנים.

המלצות:

- א. להביע באוזני המארחים את צפייתנו בהגברת מעורבות בריטניה בתהליך. ההתפתחויות המשמעותיות במכלול תהליך השלום מחזקות את הצורך בש"פ איזורי, ומהוות פוטנציאל כלכלי לחברות וגופים בריטניים, להשיג דריסת רגל באיזור. לכן, מוצע כי הממשלה הבריטית תאפשר גיבוי לעסקים פרטיים דרך ביטוח סחר חוץ ממשלתי.
 - ב. השתתפות בפרופיל גבוה בועידה הכלכלית בקזבלנקה תתרום בכיוונים אלה.
 - ג. לעודד את הבריטים לרמת מעורבות קונקרטית יותר, כגון: מעורבות בפרוייקט תחבורה עיקרי, כמו חיבור הכרתי גוש עזה-גוש דן, נושא שהצרפתים והנציבות מעוניינים בו, אך ניתן לפצלו לנושאים: תשתית מסילות, תיקשורת, תחנות וכו'.
- וכמו"כ מעורבות בפרוייקטים של מים ואיכות סביבה, כמו מיחזור מי שופכין, באפיק פעילות מקביל לנושא ההתפלה.

בריטניה מדינות ערב והפלסטינים

כללי

1. לאחר עשורים רבים בהן היתה בריטניה מעורבות באופן ניכר בתהליכים ואירועים במז"ת (כולל חלקה בקבלת החלטה 242), חלה דעיכה במעורבות הבריטית באיזור. בריטניה תומכת במהלכי ארה"ב בכל הקשור למהלכים מרכזיים באיזור, כגון: מלחמת המפרץ, אכיפת איזורי איסור טיסה ותמיכה במאמציה של ארה"ב במסגרת תהליך השלום. בריטניה אינה מייחסת חשיבות מעשית רבה ליוזמות מדינות האיחוד האירופי כגון צרפת בנושאים מז"תים.

פלסטינים

2. מספר עקרונות מנחים את מדיניות ממשלת בריטניה: תמיכה בהסכמים בין ישראל לפלסטינים ודחיפות הצורך במימוש ההסכמים בשטח (העברת סמכויות ונסיגה). יש להתחיל מוקדם ככל האפשר במו"מ בין הצדדים על המעמד הסופי של השטחים, המו"מ יוביל, בראיה בריטית, להקמת ישות פלסטינית עצמאית. אין להעלות בשלב זה נושא מעמדה של ירושלים. בינתיים יש לשמור על הסטטוס קוו בירושלים הכולל פעילות פלסטינית באוריינט האוס. התנגדות להתנחלויות (כולל במזרח ירושלים) הנתפסות כמכשול לשלום. אין תחליף למנהיגותו של ערפאת, עם כל מגרעותיו. יש ללחוץ עליו להאציל סמכויות. מהאמור לעיל מושפעת המדיניות הבריטית: תמיכה במאמצי השלום של ארה"ב ועידוד הצדדים להתקדם בתהליך. בריטניה נמנעת מהעלאת יוזמות משלה ותומכת בניהול דיפלומטיה שקטה כדי לסייע בפתרון משכרים בשיחות, מגלה נכונות להגיש סיוע מדיני (כולל שיגור משקיפים) וסיוע כלכלי (בילטרלי ומולטילטרלי במסגרת הסיוע של האיחוד האירופי).

3. ההסכם מספטמבר 1993 הביא להעמקת הקשרים בין בריטניה לפלסטינים. בריטניה השעתה בזמנו את המגעים בדרג מיניסטריאלי בעקבות מלחמת המפרץ, למעט פגישות של הוג עם אבו שריף (6.92) וחסייני (3.93). מאז חתימת ההסכם ביקר ערפאת בבריטניה (12.93) ושה"ח הארד בעזה (6.94).

4. הסיוע הבריטי הכולל לפלסטינים כ-3 השנים הקרובות מגיע ל-70 מיליון ליש"ט והוא כולל את הסיוע הבריטי במסגרת האיחוד האירופי (18 אחוז מסך הסיוע האירופי). הסיוע הבילטרלי מגיע ל-12 מיליון ליש"ט: 6 מיליון ליש"ט דרך סו"ת ו-6 מיליון ליש"ט דרך ODA (המקבילה הבריטית למש"ב). הסיוע הבריטי גדל בפועל מאז 1993 בפחות משני מיליון ליש"ט בשנה בלבד והיא מנמקת זאת בבעיות תקציביות. בעיה נוספת: חלים עיכובים רבים בהעברת סיוע שכבר הובטח בגלל בעיות של שקיפות וניהול נאות. סיוע בסך שלושה מיליון ליש"ט למשטרה הפלסטינית עליו הוחלט בתחילת יולי עדיין לא הגיע ליעדו שכן רק בימים אלו סוכמו הסידורים הטכניים בנוגע לקבלתו. הסיוע הבריטי כולל בין השאר, עריכת שני קורסים לקצינים בבריטניה (20 קצינים), ציוד 200 שוטרים בציוד לפיזור הפגנות ואימונם, סיוע בהקמת PCDR ומה שאמור להפוך לבנק פלסטיני מרכזי.

סוריה

5. היחסים הדיפלומטים חודשו (1990) לאחר שנותקו בעקבות פרשת הינדווי, המחבל שניסה להטמין פצצה במטוס אל-על באמצעות נוסעת תמימה (1986). מאז שיפור הדרגתי ואיטי ביחסים: ביקור שה"ח הארד (יוני 1993) ושה"ח אלשרע (יוני 1994). שר המדינה לענייני חוץ ביקר בסוריה שלוש פעמים מאז 1991 (הביקור האחרון אוקטובר 1994). היחסים מוגדרים כ"טובים". בריטניה פעילה מאז יוני 1994, במסגרת האיחוד האירופי, כנסיון להסיר אמברגו הנשק מעל סוריה. הבריטים אינם מתנים זאת בהתקדמות כלשהי בתהליך השלום משום שהדבר עלול, לדבריהם להיות להיות COUNTER PRODUCTIVE.

6. בריטניה סבורה כי השגת הסכם בערוץ הסורי - ישראלי חיונית כחלק משלום כולל. אי התקדמות בערוץ הסורי בזמן הקרוב עלולה לסכן ואף לבלום השגת הסכמים בערוצים אחרים (הירדני והלבנוני). ההסכם בין ישראל לסוריה צריך להיות במסגרת ועידת מדריד והחלטות מועבי"ט 338 ו-242 ולהתבסס על "שלום מלא תמורת נסיגה

מלאה". יש לחדש השיחות הישירות בהקדם. אסד מעוניין בשלום אך חשדני מאד כלפי כוונות ישראל (כמו נושא משאל העם). התיווך האמריקאי חיוני להשגת הסכם, אך מזכיר המדינה כריסטופר אינו כקודמו בייקר. כריסטופר חושש ממסע דילוגים ארוך בין דמשק לירושלים שלא ישא פרי בשל ההשלכות על עתידו כמזכיר המדינה. במצב עניינים זה בריטניה אינה מוכנה להשאיר הזירה בלעדית לארה"ב.

7. היקף היצוא הבריטי הגיע ל-111 מיליון דולר ואילו היבוא מסוריה ל-188 מיליון דולר (1993). יבוא הנפט מהווה 85 אחוז מסך היבוא. היקף החוב הסורי מגיע ל-25 מיליון דולר. הסורים העלו הנושא בביקור אלשרע. הבריטים התחמקו מדיון בסוגיה.

ירדן

8. היחסים הטובים בין שתי המדינות נפגעו כתוצאה מעמדת ירדן במלחמת המפרץ אך כעת יחסים אלו טובים. שתי המדינות מקיימות שית"פ צבאי. בריטניה החליטה, בעקבות הסכם וושינגטון, למחוק 90 מיליון ליש"ט מחובה של ירדן (סך החוב עומד על 650 מיליון דולר), אך קיימת התנגדות רבה למחיקת כל החוב. היצוא מבריטניה הגיע ל-193 מיליון דולר, היבוא אליה ל-36 מיליון דולר בלבד (1992).

9. בריטניה סבורה כי בין הסיבות של חוסין להתקדם בתהליך השלום הוא חששו מההתקדמות בתהליך בין ישראל לפלסטינים כאשר האחרונים אינם מערכנים אותו. עם זאת, לא יחתום על הסכם סופי ללא התקדמות בערוץ הסורי. עיקר העניין שהוא מגלה בקשרים עם ארה"ב הוא בסיוע הכלכלי החיוני לירדן. תהליך הדמוקרטיזציה שיוזם נחל עד כה הצלחה בבלימת כוחם של הקיצונים אך בטווח הארוך עלול להקשות על יורשו, שלא יהנה מאותה עוצמה כחוסין, לנתב את המדינה "בכיוון הנכון".

לבנון

10. היחסים הבילטרליים בין שתי המדינות מתחממים: ראש הממשלה לאחרירי ערך ביקור בבריטניה (ינואר 1994), הביקור הראשון של רה"מ לבנוני מזה 20 שנים והגיע שוב לביקור לצורך קידום מכירות אגרות מלווה (אוקטובר 1994). שה"ח הארד ביקר בלבנון (ינואר 1994) וכך שר השיכון הבריטי (אפריל 1994) ושר המדינה לענייני חוץ הוג ערך ביקור בלבנון (אוקטובר 1994). בריטניה תומכת בישום החלטה 425 והסכם טאא'פ ופינוי כל הכוחות הזרים בלבנון. עם זאת, מבינה כי לא תהיה נסיגה ישראלית לפני שיושג הסדר.

11. ממשלת בריטניה החליטה על הענקת סיוע בסך 75 מיליון דולר באמצעות חידוש ערבויות לאשראי (אפריל 1994), שהופסק ב-1977 בשל מלחמת האזרחים. חברות בריטיות מגלות עניין רב בהשתתפות בשיקום לבנון. היצוא מבריטניה הגיע ל-161 מיליון דולר ואילו היבוא אליה ל-18 מיליון דולר (1992).

עיראק

12. בריטניה, בדומה לארה"ב, תומכת בקו נוקשה כלפי עיראק בכל האמור להסרת הסנקציות. על עיראק למלא את כל החלטות מועבי"ט מפירוק נשק להשמדה המונית ושית"פ מלא עם מפקחי האו"ם ועד הכרה חד משמעית ומלאה בגבולות כוויית ובריבונותה, פתרון בעיית השכויים והנעדרים הכווייתים וכיבוד ז"א בתוך עיראק. בראייתה, ויתור כלשהו על הסנקציות לפני שעיראק עמדה בכל התנאים עלול להביא לויתורים על יעדים מערביים כמו איזורי מגן בתוך עיראק ואיזורי איסור טיסה. מכאן נובעת ההתנגדות הבריטית ליוזמה בדבר תקופת מכון לקראת הסרה אפשרית של הסנקציות על יצוא נפט. בריטניה אינה מאמינה בכנות כוונותיו של סדאם חוסין למלא את החלטות מועבי"ט ורואה בנסיגות אלו חלק מאיסטרטגיה מחושבת ליצור בקיעים בחוליות החלשות בשרשרת הסנקציות. הפיתויים הכלכליים קיימים ואכן יש מדינות המעוניינות להבטיח את מעמדן לאחר הסרת הסנקציות (צרפת, איטליה ורוסיה). בריטניה תומכת בשלמות עיראק וברמה ההצהרתית מעוניינת בשינוי התנהגותו של שליט עיראק (ולא בהפלתו כיעד בפני עצמו). דרגי העבודה אינם רואים סיכוי רב להפלתו למרות ההודרות הכלכלית הנמשכת בתוך עיראק. ממשלת עיראק הצליחה להבטיח יצור עצמי בשני תחומים חשובים: מזון ונפט. בריטניה מנהלת מגעים עם גורמי אופוזיציה בתוך עיראק ומשתתפת באכיפת איזור איסור טיסה.

סעודיה והמפרציות

13. מעורבות בריטניה במלחמת המפרץ היה ביטוי נוסף להפגנת המחוייבות הבריטית לבטחונן של מדינות המפרץ. העניין נובע גם מאינטרסים כלכליים חשובים ואישים בריטים מרכזיים לפקוד את מדינות האיזור, לאחרונה ביקר רה"מ מייג'ור בסעודיה ובמאע"מ (ספטמבר 1994). בריטניה מנסה ומצליחה למכור נשק מתקדם למדינות אלה: סטיל"ים וטנקים לעומאן, נגמש"ים ושריוניות לאמע"מ, מטוסי אימון לסעודיה ועוד. הנוסף מתקיימים תמרונים משותפים בין הצבאות. לבריטניה שתי שותפות סחר מיליארד דולר: סעודיה (יצוא בריטי בסך 3.4 מיליארד דולר ויבוא בסך 1.7 מיליארד דולר) ומאע"מ (יצוא בריטי 1.6 מיליארד דולר ויבוא בסך 0.6 מיליארד דולר).

בריטניה - איראן

רקע

1. גורמי מתיחות ביחסי בריטניה - איראן היו קיימים עוד לפני מהפיכת חומייני. זאת בשל התעצמות איראן, שאיפותיה להגמוניה באיזור המפרץ שעם המדינות בו יש לבריטניה קשרים הדוקים ואינטרסים חשובים והעמדות הנוקשות שנקטה בדיוני אופ'ק. המהפיכה האיסלאמית נתפסה בתחילה כאירוע שיש בו גם מן החיוב. הציפיה היתה שהמשטר החדש יציב לעצמו יעדים פחות שאפתניים במדיניות חוץ, אך עד מהרה השתנתה ההערכה הבריטית, בעיקר נוכח החשש שבכוונת המשטר החדש ליצא את הפונדמנטליזם המוסלמי למפרציות תוך הסתייעות באלמנטים שיעיים. המלחמה בין עיראק לאיראן, שהחלישה את האחרונה, ואחר כך התפוררות בריה"מ, הפחיתו מחשיבותה של איראן כמדינת חיץ בין בריה"מ לנסיכויות הנפט וכיעד כלכלי. סיום המלחמה עם עיראק ומלחמת המפרץ שבו והעלו את חשיבותה של איראן, בראיה בריטית, משתי סיבות:

א. החלשות עיראק במאזן הכוחות המשולש באיזור (עיראק - איראן - סעודיה + מפרציות).

ב. תהליך שיקום איראן שהיה בו פוטנציאל רב לפעילות חברות בריטיות במיוחד נוכח המיתון בפעילות הכלכלית בבריטניה.

2. המופקדים על עיצוב מדיניות החוץ הבריטית, שר החוץ הארד ומזכיר המדינה לענייני חוץ הוג, תיארו את הגישה הבריטית כלפי איראן במספר הזדמנויות:

א. איראן הינה גורם חשוב באיזור המפרץ הפרסי בזכות גודלה, מעמדה הגיאוגרפי-פוליטי והפוטנציאל הכלכלי. האינטרס הבריטי אינו גורם התעלמות ממצב עניינים זה.

ב. שיפור ביחסי שתי המדינות, שהוא כשלעצמו רצוי לבריטניה, מותנה בהפסקת ניהול מדיניות איראנית עויינת הפוגעת בבריטניה ומזיקה לאינטרסים של שכנותיה של איראן.

ג. בריטניה מעוניינת להרחיב את קשרי המסחר, אך תפעל, ביחד עם שאר המדינות המערב, לצמצום אספקת הנשק לאיראן.

ד. אנשי משה"ח מדגישים כי בריטניה משמשת מעין "סמן ימני" באיחוד האירופי בכל הקשור בניהול דיאלוג ביקורתי עם איראן. עם זאת, אנשי משה"ח מביעים ספקות באשר לערכו של הדיאלוג שכן יש להתייחס בחוסר אמון להצהרות האיראנים. בריטניה, בניגוד לחברות אחרות, שופטת את המשטר האיראני על פי מעשיו ולא על פי הצהרותיו.

סוגיות במחלוקת

3. על רצונה של בריטניה בשיפור קשריה עם איראן, כפי שהביע שר המדינה הוג בהזדמנויות שונות (האחרונה שבהן - אוקטובר 1994), מעיבים מספר נושאים:

א. פעילות איראנית עויינת לבריטניה: הממונה האיראני בלונדון זומן (אפריל 1994) אל שר המדינה לענייני חוץ הוג ונדרש שממשלתו תחדול לאלתר מהמגעים עם הצבא האירי הרפובליקאי. מדובר ככל הנראה בקיום מגעים תכליתיים יותר לאספקת נשק ומימון פעילות הצבא האירי הרפובליקאי ובקשה איראנית לסיוע מצידו בפגיעה באנשי אופוזיציה איראנים. משה"ח הבריטי הודיע (מאי 1994) על גירוש דיפלומט איראני. הסיבות לגירוש נמסרו רק לאחר שאיראן הגיבה בצעד דומה. הדיפלומט גורש משום שעסק, בין השאר, בהפצת מסמכים מזוייפים בנושא מדיניותה העויינת כביכול של בריטניה כלפי המוסלמים בבוטניה. בהקשר זה יצויין כי ממשלת בריטניה מנעה השתתפותו של האייתאללה ג'נאטי בכנס למען בוטניה (נובמבר 1993) שערך הפרלמנט המוסלמי, ארגון שמושבו בלונדון. יצויין שג'נאטי קרא (מאי 1993) להטלת סנקציות כלכליות על בריטניה.

ב. פרשת רושדי וזכויות אדם באיראן: סירובה העקבי של איראן לבטל הפתווה נגד רושדי ומפגני תמיכה ברושדי, כולל פגישה בין הסופר לרה"מ מייג'ור (מאי 1993), ממשיכים להעכיר היחסים בין שתי המדינות. כ"כ הפרת ז'א באיראן והפעילות הבריטית הביטראלית מחד, וכמסגרת 'הדיאלוג הביקורתי' במסגרת האיחוד האירופי מאידך, הקושרת שיפור ביחסים כתנאי שאיראן תשפר הרקורד שלה בתחום זה. פגישת שר החוץ הארד ועמיתו וליאתי בעצרת (ספטמבר 1994) לא הניבה דבר.

ג. מאזן הכוחות במפרץ הפרסי ופעילות בריטניה במפרציות: הקשרים ההדוקים כתחום המדיני והבטחוני בין בריטניה למפרציות מעוררים מורת רוח בטהרן. בריטניה מצידה עוקבת בדאגה מיוחדת אחר תהליך ההתחמשות האיראנית ונסיונותיה להשיג נשק להשמדה המונית. בנוסף, החיכוך סביב שלושת האיים במפרץ עליהם שולטת עתה איראן ואשר הריבונות עליהם שנויה במחלוקת ונסיונותיה לחתור תחת יציבות משטרים ערביים מוסיפה פן ממשי למתח הגובר בין בעלות בריתה של בריטניה לבין איראן.

ד. ההתנגדות האיראנית לתהליך השלום כמז'ת ותמיכתה בתנועות טרור: בריטניה חוששת מיכולתה של איראן בעיקר באמצעות השפעה על ארגונים חיצוניים, להסלים האווירה ולפגוע בתהליך השלום. גורמים במשה"ח הביעו חשדות שהפיגוע בלונדון (יולי 1994) נערך בהשראה איראנית, או באמצעות בני חסותה, כגון החיזבאללה, אך הקפידו להוסיף כי אין להם הוכחות מוצקות הקושרות את איראן למעשה.

ההיבט הכלכלי

4. היקף יחסי הכלכלה בין שתי המדינות נמצא בירידה: הבעיות הכלכליות מהן סובלת איראן ואמינותה הפוחתת כתחום פרעון חובות גרמו לירידה דרסטית בהיקף היצוא הבריטי לאיראן. תרמו לכך החלטת ממשלת בריטניה על הידוק הפיקוח על יצוא מוצרים לשימוש כפול (מרץ 1993), ההחלטה של הממשלה להפסיק את ביטוח היצוא לאיראן (1993) כמו גם ההחלטה של ממשלת איראן (פברואר 1993) להעלות באופן דרסטי את מחיר הויזה לאנשי עסקים (מ-14 ליש"ט ל-500 ליש"ט) בתגובה לנאום תקיף של הוג נגד איראן במועצת אירופה. עם זאת יש לצייין שבקרוב סקטורים עסקיים מסוימים יש עניין בנירמול היחסים בין המדינות: האיראנים חתמו עם החברות בדפורד ורובר על חוזים בהיקף גדול לאספקת משאיות. היקף הסחר ב-1993 הגיע ל-775 מיליון דולר, ירידה של 13 אחוז לעומת 1992.

סיכום והערכה

5. ההודעה החד-משמעית של משה"ח הבריטי (28.4) בדבר קשרי איראן עם ה-IRA (קשרים אלה אינם חדשים אך נראה שבידי הבריטים מידע או הוכחות לגבי שינוי בטיב הקשרים) ונוסף, הפצת מסמכים מזוייפים על עמדותיה השליליות של ממשלת בריטניה בנושא המוסלמי בבוסניה, במטרה לפגוע בתדמיתה של בריטניה בעולם הערבי-מוסלמי, לא יכלו לעבור ללא תגובת נגד של ממשלת בריטניה. עם זאת ממשלת בריטניה ניסתה לשמור על פרופיל תקשורתי נמוך בכל הנוגע לגירוש הדיפלומט האיראני. לממשלת בריטניה אין עניין להחריף את היחסים עם איראן לא כל-כך בשל הפוטנציאל הטמון בהרחבת הקשרים כמו מחוסר התחלת, כראיה בריטית, ביחסי עימות עם מדינה בעלת השפעה מרובה באיזור המפרץ הפרסי שעם מדינותיו יש לבריטניה קשרים ענפים. כן איראן עשויה לשמש כמשקל נגד לעיראק (אך במצב הנוכחי היא מסייעת לעיראק לעקוף את הסנקציות של האו"ם).

6. להערכתנו בריטניה אינה רואה פוטנציאל רב בפיתוח הקשרים הכלכליים עם איראן בשל המצב הכלכלי הקשה באיראן ופוטנציאל אי יציבות במדינה זו. הירידה בהיקף היצוא הבריטי לאיראן, כמו גם האמינות הנמוכה של איראן בכל הקשור בכיבוד התחייבויות כלכליות, מחזקים תחושה זו.

7. יש הסוברים שעיתוי פרסום הפרשיות היה קשור בשיקולים פנימיים של השמרנים נוכח הירידה החדה בפופולאריות שלהם. נראה לנו כי גם אם שיקולים מעין אלו שיחקו תפקיד הרי חומרת הפעילות האיראנית בבריטניה חייבו פעולה. הממשלה מצידה ניסתה שלא לנפח עניין גירוש הדיפלומט האיראני גם בשעה שהאופוזיציה דרשה לגלות המניעים. העניין פורסם במלואו רק לאחר שממשלת איראן הגיבה בצעד דומה.

8. נראה ששני הצדדים מעוניינים, לפחות ברמה ההצהרתית, לפתוח 'דף חדש' ביחסים. נכונות זו נובעת מהערכה אצל שני הצדדים שעימות לא יקדם את האינטרסים של שני הצדדים: איראן זקוקה לסיוע מערבי ואילו בריטניה אינה מעוניינת לשמש כחוד החנית בנסיונות לאלץ את איראן לשנות את מדיניותה.

5

תוכנית ביקור רה"מ יצחק רבין
בלונדון 18-19 באוקטובר 1994

יום שלישי - 18 באוקטובר 1994

13:45 - נחיתה
15:00 - 14:45 - ביקור בשגרירות
16:00 - 15:00 - הגעה למלון. מנוחה.
17:15 - 16:15 - פגישה עם חברי פרלמנט
18:30 - 17:30 - פגישה עם רה"מ מיג'ור
19:15 - 18:45 - עיתונות ישראלית במלון
19:45 - א"ע מטעם המגבית

יום רביעי - 19 באוקטובר 1994

7:50 - ראיון רדיו - BBC TODAY
9:30 - 8:30 - ארוחת בוקר ותדריך עם אנשי תקשורת בכירים במלון
10:15 - 9:30 - טוני בלייר
11:15 - 10:30 - מנהיגות יהודית במלון
12:00 - 11:15 - תקשורת
15:00 - 12:30 - א"צ בבית השגריר לשרים פוליטיקאים ועורכי עיתונים
כ-50 איש.
16:30 - 15:00 - מנוחה

16:30 - יציאה לאוקספורד
19:00 - 17:30 - הרצאה באוקספורד
21:15 - 19:30 - ארוחת ערב לפרופסורים
22:40 - המראה

תוכנית נפרדת לגב' לאה רבין

יום רביעי 19/10

עם תום הארוחה בבית השגריר תצא גב' רבין ישירות לאוקספורד לפגישה עם
קבוצה של נשות ויצי"ו בביתה של הגב' BATH BIRK. הפגישה בין
4:30-5:15.

ב-17:30 תצטרף גב' רבין לרה"מ להרצאה.

ENTOURAGE: PRIME MINISTER'S VISIT TO LONDON

18-19 OCTOBER, 1994

1. MR. YITZHAK RABIN, PRIME MINISTER AND MINISTER OF DEFENSE

מס' דרכון דיפלומטי: 20609 תאריך לידה: 01/03/1922

2. MRS. LEA RABIN, WIFE OF THE PRIME MINISTER

מס' דרכון דיפלומטי: 20700 תאריך לידה: 08/04/1928

3. MR. SHIMON SHEVES, DIRECTOR GENERAL, PRIME MINISTER'S OFFICE

מס' דרכון דיפלומטי: 30906 תאריך לידה: 16/03/1952

4. MR. EITAN HABER, ADVISER TO THE PRIME MINISTER, HEAD OF BUREAU

מס' דרכון דיפלומטי: 20610 תאריך לידה: 12/06/1940

5. MAJOR GENERAL, MR. DANNY YATOM, MILITARY SECRETARY TO THE PRIME MINISTER AND THE MINISTER OF DEFENSE

מס' דרכון דיפלומטי: 009281 תאריך לידה: 15/03/1945

6. MR. BENNY COHEN, MEDIA ADVISER FOR DOMESTIC AFFAIRS

מס' דרכון: 5650392 תאריך לידה: 20/09/52

7. MR. ZVI ISRAELI, OFFICIAL PHOTOGRAPHER

מס' דרכון: 009089 תאריך לידה: 14/07/1963

הנדון: יהדות בריטניה - לקראת ביקור רוח"מ בלונדון
מתוך סקירה של יועץ הסברה לונדון, ארתור קול, ממאי '94

א. דמוגרפיה

=====

יהדות בריטניה מונה כיום כ-300,000 נפש לעומת כ-450,000-480,000 בראשית שנות החמישים. כשני שליש מהיהודים מתרכזים באזור צפון לונדון כ-30,000 במנצ'סטר והשאר פזורים בקהילות קטנות יחסית. כאמור מאז שנות החמישים ישנו תהליך קבוע של הצטמקות כתוצאה ממספר תהליכים.

1. הגירה/עליה

ברחבי העולם חיים כ-100,000 יהודים ילידי בריטניה מהם כ-30,000 בישראל והיתר בארה"ב, קנדה, דרא"פ, אוסטרליה ועוד. נתון זה מסביר במידה רבה את הצטמקות הקהילה שהרי לו היו נשארים בבריטניה היו נוספים לא רק ההמהגרים עצמם כי אם גם צאצאיהם הרשומים כבר במפקדי האוכלוסיה כילידי מדינות היעד. יש לזכור גם כי המהגרים הם בד"כ צעירים - בעלי משפחות, כלומר שייכים לאותה שיכבה החיונית כל-כך להבטחת מימדי ההמשכיות לכל אוכלוסיה.

2. הזדקנות הקהילה (ריבוי טבעי שלילי)

להגירת צעירים ומשפחות עם ילדים יש להוסיף מספר תופעות המשפיעות על גודלה והרכב הגילים של הקהילה:
ירידה בגודל המשפחה, ירידה באחוז הנישואין היהודיים (כ-50 אחוז בלבד מהצעירים בגיל נישואין) עליה בתוחלת החיים - כל אלה תורמים לא רק לירידה מספרית כי אם גם להתפלגות גילים לא נורמלי בה בסיס ההתפלגות (ילדים ובני נוער) צר יותר מהתפלגות בגילאי הבגרות וכמעט זהה בגודלו לגילאי 65-74 (!).

על סמך התפלגות זו (נכונה ל-1979) ניתן להסיק בוודאות כי הקהילה הבריטית תהא תוך זמן קצר למבוגרת/זקנה. על פי המחקר הדמוגרפי האחרון בקהילה הרי שב-1985 כ-59,000 מיהודי הקהילה היו מעל גיל 65 ועל פי התחזית ל-1995 המספר יגדל לכ-63,000.

לעובדה זו משמעות רבה לא רק בכל הקשור לניתוח הדמוגרפי כי אם גם בקביעת סדרי העדיפות הקהילתיים בהקצאת משאבים (לשרותי רווחה, בתי זקנים וכו').

3. נישואי תערובת

שיעור נישואי התערובת מוערך כיום בקרוב ל-50 אחוז. לא נעשה כאן (להבדיל מארה"ב) מחקר מסודר שיעריך את אחוז המשפחות המעורבות המקיימות אורח חיים יהודי. מכל מקום מדובר בבעיה בקנה מידה מדאיג ביותר.

ב. מבנה והערכות אירגונית

1. BOARD OF DEPUTIES

הבורד הוא אירגון הגג של הקהילה היהודית בבריטניה ומייצג את כל בתי הכנסת בבריטניה (למעט הזרם החרדי-קיצוני). לאירגון אוזן קשבת ויכולת השפעה כלפי הממסד והמוסדות השלטוניים בבריטניה ואולם השפעתו כלפי הקהילה עצמה מוגבלת.

בשנים האחרונות נעשים מאמצים להביא להתייעלות האירגון ע"י צימצום מס' חבריו (קרוב ל-500) והגברת סמכויות המנהיגות הנבחרת. עד כה טרם לא צלחו מאמצים אלה.

2. הרב הראשי:

הרב הראשי הינו הן אישיות והן מוסד. לקביעתיו ההלכתיות והמוסריות משמעות רבה הן לקהילה פנימה (רובה משתייכת לזרם האורתודוקסי) והן כלפי חוץ. כזכור, ללורד יעקובוביץ - הרב הראשי הקודם היתה אוזן קשבת וקירבה מיוחדת לראה"מ לשעבר מרגרט תאצ'ר. הרב הראשי הנוכחי - ד"ר ג'ונתן זקס מפנה תשומת לב רבה יותר לקהילה ופחות למערכת הפוליטית-תיקשורתית מאשר קודמו ואולם לעמדותיו והצהרותיו בנוגע לתהליך השלום (תומך ללא סייג) ולטבח בחברון (גינוי חד וחריף) משמעות רבה.

3. התנועות הציוניות:

בבריטניה שתי תנועות ציוניות המפוצלות על בסיס אידאולוגי - הפדרציה הציונית המהווה אירגון גג של מרבית האירגונים הציוניים. והשנייה על בסיס חרות והמפד"ל.

4. אירגוני רווחה (מגייסי תרומות)

בבריטניה רשומים כ-100 אירגוני רווחה המוכרים לצרכי מס. באורח גס ניתן לחלקם ל-2 קטגוריות: אלו המגייסים כסף לישראל (המגבית, קק"ל, אגודות הידידות של האוניברסיטאות, קרן י-ם, מד"א, אק"ם, אל"ן, ויצ"ו וכו') ואלו הפועלות לצרכי הקהילה עצמה (JEWISH CARE, CBF, הלל, האירגון JEWISH החדש-CONTINUITY וכו').

על פי ההערכה מעל שני שליש מסך התרומות מגויסות ע"י האירגונים "הישראליים" והיתרה ע"י האירגונים האחרים. בשנתיים האחרונות סך התרומות הכולל הוערך בכ- 30-35 מיליון ליש"ט.

א. ה-JIA (מגבית):

ה-JIA הינו מגייס התרומות הגדול והיעיל ביותר של יהדות בריטניה. עם זאת, ראוי לציין שבשנים האחרונות מצוי במצוקה הולכת וגוברת הן עקב הירידה המתמשכת בסך התרומות (משיא של כ- 28 מליון ליש"ט בתקופת משבר המפרץ לצפי של 12-13 מליון ליש"ט השנה) והן לאור מערכה מתוזמרת היטב מצד גורמים שונים (ובראשם CONTINUITY JEWISH) להסב את כספי הקהילה לצרכים מקומיים ולא לישראל.

ב. ה-JNF (קק"ל): אירגון עם מערכת אדמיניסטרטיבית קטנה בהרבה מזו של המגבית. בשנה שעברה גייסה כ- 4.3 מליון ליש"ט. עיקר מקורותיה הכספיים מירושות ועזבונו.

ג. אגודות הידידות של האוניברסיטאות:

זו מערכת מבוססת היטב והמושכת אישים יהודים מרכזיים לפעילותו למתן חסות. הגדולה שבאגודות היא "יצוגי האוניברסיטה העברית" אולם משרדים חשובים יש גם לאוניברסיטאות ת"א, חיפה, בן גוריון ומכון וייצמן. למרות התחרות קיימת גם מידה רבה של שיתוף פעולה בין אגודות אלה.

ד. הבונדס - מגלה לאחרונה סימני התאוששות ובארוחת הערב השנתית ביום העצמאות נרכשו איגרות בסך כ- 2 מליון ליש"ט.

האירגונים ה"מקומיים" המרכזיים

=====

א. JEWISH CARE: אחראי לבנייתם ולאחזקתם של רבים מהמוסדות הדואגות לטיפול בצרכים הגוברים של הקהילה לבתי אבות, שרותי רווחה וכו'.

ב. JEWISH CONTINUITY: האירגון החדש ביותר בבריטניה. נוסד ע"י קבוצת מנהיגים בהשראתו של הרב הראשי לבריטניה וחורט על דיגלו את הבטחת המשכיות הקיום היהודי בבריטניה על רקע המשבר הדמוגרפי והדתי בה הקהילה מצויה.

ג. (יותר על הקמת JEWISH CONTINUITY. ועל מאבקם של 2 אירגונים הנ"ל באירגונים ה"ישראלים" והשלכותיה - בחלק ב' של הסקירה).

ג. הקהילה היהודית ותהליך השלום

=====

מרכזיותה של ישראל אינה מוטלת בספק הן במישור הדתי (הזרמים האורתודקסי והרפורמי המהווים רוב מוחלט בקהילה מכירים בכך גם "הצהרתית") הן בהתייחסות המנהיגים ובעיקר - אצל ה"עמך". עובדה זו באה לידי ביטוי בשיעור העליה הגבוה יחסית (בהשוואה למדינות הרווחה) וב"כח המשיכה" של האירגונים המגייסים כסף להעברה לישראל.

מסורתית מנהיגות הקהילה הבריטית דוגלת בעמדה על-פיה עליה לתמוך בעמדתה הרשמית של ממשלת ישראל ולגבות אותה בהתאם. כך היה בתקופות שונות כאשר בישראל שלט הימין וכך היום בכל הקשור לתהליך השלום.

עמדה זו מצאה ביטוי בהצהרות החד משמעיות של הכורד בתמיכה בהסכם ה-DOP (ומפגש משלחת מטעמה עם ערפאת במחצית דצמבר 1993) בהקשר זה ראוי לציין גם תמיכתו של הרב הראשי במהלכי ממשלת ישראל - תמיכה אקטיבית שכוללת פעולת הסברה בבתי הכנסת האורתודוקסים בזכות השלום כערך העומד מעל ל"ישראל השלמה".

שלא כבארה"ב וצרפת, האופוזיציה לתהליך השלום (בהנהגתו של סיריל סטיין ופעילי סניף חרות בבריטניה) אינה מעוררת תמיכה אקטיבית בקנה מידה משמעותי - אפילו בקרב בני הנוער הדתיים. יתכן והדבר נובע מהאופי "הבריטי" - אולם בהחלט בולטת העובדה שגם כאשר אנו מופיעים "במגרשים הביתיים" של הימין, אין נתקלים בחריגה מהשמעת ביקורת מנומסת, כמיטב "המסורת הבריטית".

אפילו להפגנת הימין נגד פגישת משלחת הכורד עם ערפאת, שלקראתו התקיים מאמץ אירגוני ניכר, הגיעו בסופו של דבר רק עשרות בודדים של משתתפים.

אין להסיק מכך כמובן שאין ביהדות בריטניה אופוזיציה למהלכי השלום של הממשלה. ואולם התנגדות זו מתועלת ל-2 אפיקים עיקריים.

א. פעולות הפגנתיות ברמה האישית (כמו התפטרות קונרד מוריס מהנהלת ה-BONDS) ונסיון להשפיע על דעת הקהל היהודית באמצעות התקשורת ומסעי הסברה.

ב. מעורבותם של אישים מהימין, ובראשם סיריל סטיין בגיוס והעברת כספים ישירה לאירגוני י"ש"ע.

מלים רכות על משפחה

מאת דפנה ורדי

בוועידת הלייבור קיבל יו"ר המפלגה איתות ברור: הוא יכול לסמן לבוחרים פוטנציאליים כי המפלגה השתנתה, אבל עליו להגדיר מחדש את יעדיה בלא לשמוט את בסיס התומכים הנאמנים

לונדון

ש בוע לאחר הסערה שהתחוללה במפלגת הלייבור - כאשר צירי ועידת המפלגה שבו ותמכו בסעיף 4 בחוקתם, המחייב בעל לות ציבורית על אמצעי הייצור - סוענים בתהגת המפלגה כי להצבעה הזאת לא תהיה השלכה מע שית. יו"ר המפלגה, טוני בלייר, היה מעדיף לוותר על סעיף 4. אמנם, תומכי הלייבור סבורים שבוור תור על סעיף זה יהיה משום היתקנות מהעקרונות הבסיסיים של המפלגה. אך הנהגת הלייבור יודעת, כי כדי לזכות בתמיכה רחבה יותר עליה להציע לבוחריה שלה ולבוחרים הפוטנציאליים תוכן ותר מית מסוג שונה.

לאחר 15 שנה באופוזיציה עומדת מפלגת הלייבור בבריטניה במקום שמצויות בו מפלגות סוציאל ליסטייות רבות בעולם. היא מתחבטת בשאלה אם הערכים הסוציאליסטיים-המרקסיסטיים שעליהם הנהגה הולמים את המציאות של סוף המאה העשירי. מנהיגיה הקודמים של המפלגה אמנם דיברו על מודרניזציה ותחרות, אך הרקע שלהם לא איפשר להם אלא לעצור צעדים קטנים ומוגבלים. הם נבחרו בעיקר בקולותיהם של ראשי האיגודים המקצועיים, והיו מודעים לחובתם לשמור על הזהירה בין המפלגה לאיגודים.

לעומתם, טוני בלייר משחרר ממחויבויות מסוג זה. הוא המנהיג הראשון של הלייבור שנבחר בשית הבחירות החדשה - שלפיה לכל חבר מפלגה קול עצמאי בבחירת המנהיג. בלייר זכה ברוב קולות בכל אחד משלושת הגושים הבוחרים את המנהיג - חברי הפרלמנט של המפלגה, חברי האיגודים המקצועיים וחברי המפלגה בסניפים. ד"ר בן פימלוט, מ"בירסקב קולג", שכלונדון, מתאר אותו כמנהיג הפוליטי הראשון בבריטניה הנהגה מתמכיה כה רחב בה ומעבר לכך, אומר פימלוט, לבלייר אין ניסיון בממשלה או בשירות הציבורי, ומשום כך הוא יכול להפגין גישה נינוחה ופתוחה יותר בסוגיית המעורבות הממשלתית במגזר העסקי. "הוא מסמל חידוש והימור - בשילוב עם מרץ וראש פתוח - יותר מכל מנהיג מפלגה אחר בבריטניה במאה הנוכחית".

דלי המשא העורף של מחויבות למגזר בוחרים ימים, מטרות של בלייר היא להגיע בעוד שנתיים וחצי - לכל המאוחר - לרחוב דאונינג עשר. כדי להשיג מטרה זו הוא מנסה להלך על חבל דק. הוא מציג מצע מעורפל, המזכיר אל לבם של בוחרים מכל השכבות, אך גם מבטיח לראו להבראת מער כת החינוך, לשיפור שירותי הבריאות ושירותי הר חוזה, ומתחייב שלא להעלות את המסים לשכבות הנמוכות והבינוניות. משום כך הוא עומד בפני איום מתמיד של חוסר אמון מצד הציבור, שאינו מבין כיצד מתכוונת הנהגת הלייבור לשלם בעבור השרותים המשופרים בלי להעלות את המסים. המקורבים לבלייר, ועורכים העובדים אתו על עיצוב מדיניותה החדשה של המפלגה, סבורים שיש להפריד בין מטרות הלייבור לבין האמצעים להשיג תן. הם היו רוצים להחליף את סעיף 4 בסעיף המורש

את מטרותיה של המפלגה במישור האידאולוגי בלי להתייחס לררכים להשגתן. כך, לדעתם, תוכל הנהגת המפלגה לקבוע - בזמן לזמן, ובתאם למציאות המשתנה - מהם האמצעים הנאותים ביותר להשגת המטרה. את המטרות הם מנסחים במונחים של חופש, צדק, שוויון, הגינות וקהילה. את התקופה הפוסט-מרקסיסטית של הלייבור הם מעדיפים לת-

בלייר, השמרנים סוענים שהוא גונב רעיונות אר כסוציאליזם מוסרי, המושתת על עקרונות מנחים. מונחים אלה, שחזרו בנאומיו של בלייר בוועידה, נוצרו משילוב של עקרונות הלייבור ושל כמה "חידושים", כמו התייחסות לשיתוף פעולה בין המגזר הפרטי למגזר הציבורי והתייחסות העזרת למושג "קהילה". בדבריו אל תומכי מפלגת הלייבור

החדשה הדגיש בלייר את המאזן של זכויות וחובות: מערכת שירותי רווחה טובה לצד סיפוח ערכי משפחה ומחויבות לאזרח כלפי הקהילה שהוא חי בה. הדגש על הקהילה נתפס על ידי בריטים רבים כהשפעה של תיאוריית הקומוניסטיאניזם שניסח הסוציולוג אמיתי עצינו, הנחשב לאחר ממעצבי הבסיס האידאולוגי למערכת הבחירות של ביל קלינטון בארצות הברית. עצינו נוכח שבמערכ עס קו באובססיוניות כה רבה בזכויות הפרט, עד שהזניח וז לחלוטין את האחריות החברתית. מסקנתו היתה שיש להשמיץ שוב את הקריאה לחידוש כוחם של המוסדות הקהילתיים המגשרים בין הפרט למדינה - משפחה, בתי ספר, שכונה.

על תורה זו, החודרת עתה לאירופה, מתבססת גם מערכת הבחירות של הקנצלר הלמוט קוהל בגרמניה. אולם בבריטניה, בניגוד לגרמניה ולארצות הברית, בשל הצמא לרעיונות חדשים נזרעו זרעיה משני צדי המתרס הפוליטי. ראש הממשלה, ג'ון מייג'ור, מסיף לשותפות ולאחריות חברתית, ובלייר מנסה לשכנע את הציבור כי קהילה אינה אידאל נוסטלגי, אלא "מה שאנחנו חולקים" לעבור יחד. ממשאלי דעת קהל ומשיתות עם בוחרים אפשר ללמוד, כי היעד הבעייתי ביותר-העומד כיום לפני מנהיג פוליטי בבריטניה הוא שינוי האווירה האפאית תית והציגית, המאפיינת את התייחסות הבוחרים למערכת הפוליטית. במשך השנתיים הקרובות יהיה איפוא על בלייר למצוא דרך שתשכנע את הבוחר מן השורה, כי הסוציאליזם ברמותו המתורשת מבית מדרשה של מפלגת הלייבור אכן יכול להוביל לשינוי בתחומים רבים. התיאוריה של מחויבות קהילית תית וסימת דגש על ערכי משפחה יכולות אכן לעזור עניין אצל מי שכבר עייפו מהציניות וחוסר האכפתיות.

ואולם, בלייר ואנשיו יצטרכו גם להקדיש מחשבה כיצד לשמור על ייתורה של הלייבור, הנוטה יותר ויותר למרכז. יהיה עליהם לחשוב גם כיצד לשכנע את הבוחרים הבריטים, כי האידאולוגיה החדשה אינה בגדר עסיפה חיצונית למפלגה ותעת דרך אלא סיגול האידאולוגיה השורשית של הלייבור למציאות משתנה. בלייר כבר בחר נכונה ונכנס למגרש של השי מרנים - בתחום השמירה על החוק והסדר. הוא הבטיח לנקוט יד קשה כלפי מבצעי פשעים ובר בכר להיאבק בסיבות החברתיות המולידות את הפשע - ולדעת רבים, גישה זו הבטיחה את בחירתו להנהגת המפלגה. עתה, כמנהיג המפלגה, הוא ואנשיו מצדי דים בשיתוף פעולה בין המגזר הפרטי למגזר הציבורי כדי להשיג שורה של מטרות כלכליות וחברתיות, ויריבו במפלגה השמרנית כבר מאשר מים אותו בגניבת רעיונות משלהם.

נראה איפוא ששימטו הכאה של בלייר תהיה להגדיר מחדש את יעדיה האידאולוגיים של הלייבור בלא לשמוט את בסיס התומכים הנאמנים, ובו בזמן לאותת לבוחרים פוטנציאליים כי המפלגה השתנתה. מפלגות סוציאליסטיות אחרות בווריא יעקבו כיצד תעמוד מפלגת הלייבור הבריטית במבחן זה.

הנדון: מנהיג הלייבור טוני בלייר.

להלן מארוחת צהרים עם בלייר היום.

ועידת הלייבור. ברכתי אותו על תוצאות ועידת הלייבור בלייר אמר כי כללית הוא מאוד מרוצה מהתוצאות ואלה גם ההדים שהוא מקבל מכל עבר. כעת הוא עומד בפני המשימה הקשה של הרכבת ממשלת הצללים שתתקיים ב 18 באוקטובר. אמר כי במידה מסויימת הוא מוגבל על ידי תוצאות הבחירות (מי שמקבל יותר קולות כחבר הספסל הקדמי גם מצפה לתפקיד יותר בכיר). בלייר אמר כי שמע על חילופי הדברים שהיו לי עם קנינגהם בוועידה וביקש לשמוע ממני יותר על כך. אמרתי כי בהופעה משותפת שהייתה לי עם קנינגהם במפגש של L.F.I עם ה - MIDDLE EAST COUNCIL קרא קנינגהם לנסיגה ' מכל השטחים הכבושים' ולא הגבתי על כך. אחרי הצהרים הוא נאם בוועידה וחזר על נוסחה זו ואחכ' הפיץ את נאומו. במפגש ה LFI בערב הכעתי תמיהה מכך שקנינגהם הולך מעבר לכתוב בהחלטת מועביט' 242 שבין מחבריה היה ג'ורג' בראון שר חוץ במפלגת הלייבור. החלטת מועב'ט אינה קוראת לנסיגה מכל השטחים. בלייר אמר שכעת הוא מבין את הנושא היטב. לא עשה כל נסיון להגן על קנינגהם. בלייר אמר שהוא אינו מסתנוור מהמשאלים המראים פער ניכר לטובת הלייבור. עומדת בפניו משימה קשה מאוד להשיג את תמיכתו של דור שלם שהתרחק מהמפלגה או שכלל לא הכיר אותה, בהקשר זה הדגיש חשוב לו לקרב גם את הקהילה היהודית על כשרונותיה ויכולתה האינטלקטואלית. שוחחנו ארוכות על תהליך השלום על בריטניה והקהילה ועוד. נדברנו לשמור על קשר אישי תכוף.

רביב

5

סססס

26/10/98

אל: מק"א

מאת: לונדון הציר

הנדון: הופעת מנח"ג הלייבור בפני הלובי הערבי

במסגרת ועידת הלייבור הופיע טוני בלייר בפני השגרירים הערבים וחברי הלובי הערבי כולל, חברי פרלמנט רבים. בדבריו עמד על החשיבות שמייחסת מפלגתו למזרח התיכון ולאפשרויות ולפוטנציאל שהשלום טומן בחובו. ציין כי ועידת קזבלנקה בחודש הבא תעסוק בנושא של ש"ס ותבטיח התקרבות בין המזה"ת ואירופה. חשוב לזכור שאנו חיים בעולם בו כולנו תלויים אחד בשני ולכן חשוב שכולנו נעבוד באמצעות ארגונים בינלאומיים כמו הליגה הערבית והאו"ם אשר מביאים אנשים לנסות לפתור יחד בעיות בדרכי שלום. בלייר בירך על העבודה הרבה שנעשתה בפתרון בעיותיו של העם הפלסטיני אשר פתח דלתות רבות גם לתהליך בצפון אירלנד ובחלקים אחרים של העולם ואנשים החלו להבין הפוטנציאל שבעשיית השלום.

הבטיח שמפלגת הלייבור תפעל להשגת השלום, יציבות ועקרונות של סולידריות.

הערה: ידיד אשר האזין לנאומו של בלייר בקבלת הפנים של ה - LFI ובקבלת הפנים הנ"ל הגדיר דבריו בפני הלובי היהודי כרגשניים ואת דבריו בפני הלובי הערבי כפוליטיים - דיפלומטים לדברי הידיד אמר את כל מה שהיה צריך לומר בארוע מסוג זה.

מאת: יועץ הסברה, לונדון

הנדון: ועידת הלייבור - פעילות ה - LFI

1. בועידת הלייבור התקיימו 2 ארועים בחסות ה - LFI: מפגש משותף עם ELMAC (הלובי הערבי) וקבלת פנים מסורתית.

2. לראשונה - ובהתאם לרוח החדשה הנושבת במזה"ת ומקרינה גם לגופי הלובי בפרלמנט הבריטי - נערך השנה FRINGE MEETING משותף של ה - LFI ו ELMAC. המפגש נפתח ע"י ש"ח בממשלת הצללים ד"ר קנינגהאם והדוברים היו השגריר רביב וראש משרד אש"ף בבריטניה, עפיף ספיה. השתתפו 85 איש ובחס כ - 20 חברי פרלמנט וכן שגרירי נורבגיה, מרוקו ותוניס. קנינגהאם העלה על נס את ההישג והפעילות הנורבגית בפריצת הדרך בין ישראל ואש"ף ובירך את שגרירי מרוקו ותוניס על קשירת הקשרים הרשמיים עם ישראל. הביע תמיכה מלאה בתהליך השלום ובממשלת ישראל אך הוסיף כי שלום מלא ומקיף במזה"ת ישרור רק לאחר שישראל תתחייב לסגת מכל השטחים שכבשה ב - 67. (על התבטאות זו, שנשנתה ע"י קנינגהאם בדיון המדיני במליאת הועידה, במברק נפרד של הציר). כמו גם במפגשים קודמים בהם הופיעו השגריר ועפיף ספיה בפנל, המסר הישראלי הבלויט את רשימת ההישגים בשנה האחרונה - תוך שהשגריר הדגיש כי אש"ף טרם יישם 2 התחייבויות שנטל על עצמו במסגרת אוסלו - שינוי האמנה הפלסטינית ומניעת טרור. ספיה לעומת זאת פירט את אותם הנושאים בהם לדעת אש"ף לא נעשה די מצידה של ישראל בדגש על המשך ההתנחלויות ו"יהוד" ירושלים. כאמור, מבחינת תכניו לא היה חדש ואולם כל הנוכחים הכירו בעצם המפגש המשותף של גופי הלובי הישראלי והערבי ועל כך שהרוח החדשה במזה"ת מוצאת עתמה גם בשכירת הקרח בין ה - LFI ו ELMAC שנמנעו באדיקות מלקיים קשר בנושאי ישראל עד לשנה זו.

3. קבלת הפנים של ה - LFI אופיינה השנה בריבוי המשתתפים ובפנייתו הישירה של מנהיג המפלגה לקהילה היהודית לחדש השותפות עם הלייבור. בלייר הקדיש את דבריו ל-2 נושאים. ישראל והקהילה היהודית בבריטניה. כאשר לישראל, הביעו תמיכה מלאה בתהליך השלום ובממשלת ישראל המונהגת ע"י - "מפלגה אחת". דיבר בחום רב על ביקורו בישראל לפני קרוב לשנה ואמר שהוא מבין עתה טוב יותר את הקשיים הנובעים מכך שישראל כ"כ קטנה בשטחה והבעיות אכן מורכבות. ממשלת לייבור בראשותו תבטיח את בטחונה של מדינת ישראל. מכאן עבר בלייר לפניה ישירה ליהודי בריטניה לחדש השותפות לאחר שכשנות ה-80 הלייבור והקהילה היהודית "DRIFTED APART" במידה רבה באשמת הלייבור. הוא אמר שממשלה הראשות הלייבור לא רק שתהיה מחויבת לקשרים הדוקים עם ישראל כי אם גם עם הקהילה היהודית. קהילה המתאפיינת בכל אותן תכונות שברצונו לחזק בבריטניה בכלל (אחריות הדדית, חינוך, משפחה וכו'). השגריר בדבריו בירך על העלאת הפרופיל של פעילות ה - LFI ותאר בקצרה את תמונת המצב המדינית. בהזדמנות זו התייחס פומבית לדברי קנינגהאם (סעיף 2) והביע תמיכה על שקנינגהאם בדבריו הלך מעבר לנאמר בהחלטה 242 שבניסוחה ובקבלתה היה מעורב שר חוץ בריטי - מהלייבור. התבטאויות כאלה, אמר השגריר, אינן מועילות לתהליך.

הנדון: לייבור - ישראל
(תקן לנר 0189)

1. בבמהלך המפגש המשותף של הלובי הערבי וה-LFI שנערך במסגרת ועידת הלייבור (ראו בנפרד דיווח יועץ הסברה) נשא דברים שה"ח בממשלת הצללים ד"ר קנינגהם אשר בדבריו קרא לנסיגה מוחלטת של ישראל מכל השטחים. בין היתר אמר כי בקורו הקרוב בסוריה יהיה עבורו הזדמנות להביע עמדת הלייבור לנסיגת ישראל מכל השטחים הכבושים ובמיוחד נסיגה מאזור הבטחון בדרום לבנון וכמובן מהגולן. עם זאת נסיגה זו צריכה להיות חלק מהסכם שיערוך לשלום ולבטחון לישראל.

2. קנינגהם חזר על הדברים בצורה קצת פחות בוטה בעת נאומו בפני ועידת הלייבור שם אמר שמפלגת הלייבור מאמינה כי על שלום אזורי צודק ובר קיימא לכלול התחייבות לנסיגה מכל השטחים הכבושים כולל הגולן.

3. הדברים הנ"ל עוררו אצלנו הרמת גבה ואכזבה מעמדת הלייבור. בשיחות שהיו לי עם היועצת המדינית של המפלגה גב' מיטה רמזי ועם חבר הפרלמנט קים האולס התברר כי קנינגהם לא התייעץ עימם לפני נאומו וכי לא היה שום דיון רציני באיזשהי מסגרת מפלגתית טרם נשמעו הדברים. יתר על כן, האולס אף הוסיף כי נכח בפגישת קנינגהם עם שרה"ח הסורי א- שרעה ונדהם מההתרפסות של קנינגהם בפניו.

4. הם מבינים שדבריו של קנינגהם יכולים לגרום להם לבעיות בהשגת מטרות בשיפור יחסי המפלגה עם ישראל ובמידת מה עם הקהילה היהודית בבריטניה. במהלך קבלת הפנים של ה-LFI שוחחו השגריר והחתום מטה עם קנינגהם השגריר אמר לקנינגהם שאנו מאוכזבים מדבריו אשר הרחיקו לכת מהחלטת 242 שניסוחה האנגלי נעשה ע"י שגריר בריטניה באו"ם תחת ממשלת הלייבור. מצידו הוספתי שיש בכך שינוי ממדיניות הלייבור ושדווקא עתה כאשר ממשלת ישראל, בראשות המפלגה האחות שלהם עושה מאמצים כבירים במסגרת תהליך השלום לא מגיעה לה גישה זאת מצד מפלגת הלייבור הבריטית.

5. קנינגהם השיב כי בשום אופן אינו רואה במה שאמר שינוי מדיניות אך כתב זאת לאחר התייעצות עם עוזריו (דבר שכמובן היה ידוע לנו כלא נכון).

6. בצאתי נשאל ע"י כתב ה-JC על דבריו ואמר במבוכה כי שמע דברים קשים מהשגריר ומהחתום מטה.

7. בעת יציאתו של מנהיג המפלגה, טוני בלייר אמר לי דבר מה לגבי קנינגהם נצלתי ההזדמנות ואמרתי לו שדבריו של קנינגהם בוועדת המפלגה הפתיעו אותנו

8. בלייר שאל מה הוא אמר השבתי כי נדון על כך עם צוות יחסי החוץ של

המפלגה.

כמה מידדנו במפלגת הלייבור אמרו לי לאחר מכן כי קנינגהם נמצא במצב נואש ערב הבחירות לממשלת הצללים שיערכו ב-19 דנא (מתוך מחשבה כי יזכה לקולות חברי פרלמנט פרו ערבים) ונאומים מסוג זה הוא כותב לבד וגורם נזק לא רק למפלגה אלא גם לעצמו.

9. לקראת נסיעת קנינגהם לסוריה (האמורה) להתקיים לאחר הבחירות לממשלת הצללים ובהנחה שיבחר). נעביר המסרים הדרושים למנהיג המפלגה ולאנשים הנוגעים בדבר.

גדעון מאיר
11 אוקט' 94